V A T R A

FOAIE ROMANEASCĂ DE OPINIE ŞI INFORMAŢIE
(Impresso come manoscritto)
August, 1952 II,8 R O M A

23 AUGUST 1944

"Dacă de bună voie ne-o prinde Muscalul, apoi cu greu om mai scăpa" (Vornicul Filipescu).

In rândul făptaşilor, din vocaţie a trădării sau din monstruoasă inconştienţă, ai lui 23 August, se notează de câtăva vreme o anumită resipiscenţă. Gemetele neamului aruncat de ei, slujbaşi ai altor inavuabile interese, în cuptorul încins al iadului muscălesc, par a fi ajuns până la fărâma de conştiinţă câtă le va mai fi rămas acestor descoperitori târzii, în anul de la Domnul 1952, ai primejdiei comuniste şi ruseşti. In tragica situaţie, pe dos de cum îşi va fi închipuit-o pe vremea când înfigea cu încrâncenare pumnalul în spatele soldatului român încleştat pe Nistru, vreunul din nefericiţii autori ai loviturii de stat şi ai capitulării, sunt semne că ar dori uitarea datei infame. O poate uita însă poporul român, care suferă, în ţara devenită gubernie roşie, în carnea lui, în însăşi integritatea şi intimitatea fiinţei sale etnice, urmările, din ce în ce mai dureroase, ale lui 23 August 1944? Credem că nu! Credem dimpotrivă că nu o va uita în veac de veac.

Fiindcă 23 August nu este numai produsul unui act demenţial izolat (şi se ştie că pe cine Dumnezeu vrea să-l piardă îi ia întâi minţile); nu este numai actul din urmă al unei politici externe strabice, care s'a speriat, în anii dintre cele două războaie mondiale, de paiul din apus, fără a vedea, fără a voi să vadă, bârna din răsărit; 23 August înseamnă şi va rămâne drept una, dar hotărît lucru cea mai grea, dintre loviturile de graţie date, dealungul tragicei sale istorii, poporului român, totdeauna la clipele de răscruce ale propriului destin. La 23 August 1944, neamul, pândit fără milă oridecâteori a încercat un salt în majorat, a fost vândut de acelaş geniu al trădării, care la 1574 a sfârtecat trupul Cumplitului voievod Ioan al Moldovei; care i-a tăiat capul marelui şi unicului Mihai, la Turda; care l-a sfârşit în iatagane pe Grigore Ghica Voevod fiindcă voia Bucovina a Românilor; care a frânt pe roată la Alba Iulia trupurile chinuite ale lui Horia şi Cloşca, vânduţi pe o pungă de arginţi prigonitorilor; care la căsăpit pe Tudor din Vladimiri în Mai 1821, lângă Târgovişte; care a sufocat revoltele dela 1848 şi a sfârşit în nebunie visul de dreptate pentru neam şi nevoiaşi al tribunului Moţilor, Avram Iancu; care a înecat în sânge dreapta răscoală a ţăranilor dela 1907 şi a pactizat mereu cu inamicul: cu Nemţii pe vremea primului războí mondial, cu Ruşii în timpul celui de al doilea; care a vrut să şteargă în pădurea de la Tâncăbeşti viziunea unei Românii cu adevărat libere şi strălucitoare "ca soarele sfânt de pe cer" şi care, şase ani după aceea, l-a predat pe viteazul oştaş ce întruchipa voinţa integrală a Naţiunii în acel moment, plutonului de execuţie muscălesc.

Dar dela Ieremia Golia până la colonelul Alex. Sturza, care, fiul unui fost prim-ministru, trece la inamic în 1916, şi până mai de curând, la vânzarea cuibărită în chiar centrala Ministerului de Externe dela Bucureşti, avem, împreună cu durerea de a ne fi văzut mereu trădaţi, în clipele de cumpănă ale neamului, satisfacţia să spunem că <u>cine a trădat nu a fost niciodată ţăranul român</u>, acea "talpă a ţării", de care-şi aduceau aminte la ceremonii patriotarde, ci boierul, ci ciocoiul, ci veneticul: acelaş venetic care a întâmpinat cu flori pe ocupanţii nemţi în 1916, pe ocupanţii ruşi în August 1944, şi care, ca să-şi arate ataşamentul faţă de România cea prea suptă, trăgea în soldatul român, când părăsea Basarabia, la 1940.

De aceea noi, la împlinirea a opt ani dela trista dată, propunem ca 23 August să rămână, da, înscrisă în calendarul neamului, dar ca "zi a trădării", zi neagră, zi de doliu, în care să fie pomenite toate victimele vânzării pe un pumn de aur sau pe un blid de linte, iar blestemele unui neam urgisit, ameninţat cu pieirea, să aducă aminte urmaşilor că mai periculos decât duşmanul din afară este, şi totdeauna a fost, duşmanul dinlăuntru.

V A T R A

ODINIOARĂ ŞI ACUM. Dumitraşco Vodă, după ce au văzut că s'au curăţit de Leşi, rădicatu-s'au cu toată boierimea şi s'au dus la scaun la Iaşi şi s'au aşezat la scaun. Deci Dimitraşco Vodă, temându-se de Leşi, să nu slobоadă niscaiva podgheazuri(=incursiuni), cu îndemnarea lui Petriceico Vodă, să-l ieie, scris-au la vezirul, de i-au făcut ştire de toate de aceste, precum s'au tâmplat. Deci vezirul au poroncit să ierneze Tătarii în ţară pentru să-l apere şi pre dânsul şi raiaoa. Iar mai mult au fost socoteala Turcilor pentru ca să slăbească raiaoa, să nu se poată haini lesne..

Deci întrat-au Tătarii în ţară ca lupii într'o turmă de oi, de s'au aşăzat la iernatic prin sate pe oameni, din Prut până în Nistru şi mai sus până în apa Jijiei, nemărui nefiind nici o milă de săraca de ţară, cum ar fi fost ţara fără de domn. Aşa era jac într'însa, cum ar fi fost ei, săracii, pricină răutăţii.. Cum s'au îndurat a da ţara în pradă fără nici o nevoie? Numai pentru frica cea blăstămăţească şi chivernisala lui(a lui Dumitraşco Vodă) au socotit de au iernat Tătarii în ţară până în primăvară! Joimirii(=soldaţi poloni), in Ţara Leşească, ce mănâncă gospodarii casei mănâncă şi ei, şi au frică şi strinsoare de rohmistrii lor, de nu potu face oamenilor răutăţi, iară Tătarii sânt lupi apucători, pradă, robescu, batu şi căznescu pre creştini, neavând grijă nici strinsoare de mârzacii lor. Şi Tătarii nu mănâncă ca joimirii ce mănâncă gospodarii casei, ce mănâncă tot carne de vacă şi de oaie, de nu-i poate să-i biruiască cu hrana pre dânşii şi pre caii lor. Că un sac de orz da pe zi unui cal. Şi cât nu putea să mănânce un cal într'o zi, îl deşărta din traiste şi-l stringea deosăbi. Şi dacă îşi sfârşea bietul om orzul din groapă, iar Tătarul îl făcea pre om de cumpăra orzul cela ce stringea el din traiste.

Mâncat-au tot, şi pâne şi dobitoc, şi au jăcuit tot până la un cap de aţă. Pre mulţi au şi robit furiş, femei, fete, copii. Rămas-au bieţii oameni numai cu sufletele, bătuţi şi strâncinaţi, precum era mai rău şi mai amar, cum nu se poate nici a se scriere, nici a se povestire caznele şi ucisurile lor ce au avut de Tătari.

Ion Neculce

INSTREINAREA

Aşa-i omu'ntre streini,
Ca şi pomul între spini:
Spinul creşte'n lung şi'n lat,
Pomul rămâne uscat.

Să te văd lume arzând,
N'aş mai sări să te sting,
D'aş sări să te aprind;
Să te văd arzând în pară,
N'aş ieşi nici pân'afară,
Dacă văd că n'am tihneală;
Să te văd arzând cu foc,
Nici nu m'aş clăti din loc,
Dacă văd că n'am noroc.
Arde-ai lume de trei părţi,
De trei părţi cu lemne verzi,
Şi de-o parte cu uscate,
Că n'avui noroc nici parte
Numai de streinătate!

Maică, când m'ai legănat,
Maică, rău m'ai blestemat:
In leagăn mi-ai pus neghină,
Să nu am în veci hodină -
Şi sub periniţă spini,
Să trăesc între streini.
Săracă streinătate,
Mult eşti fără direptate:
Cunjurai ţările toate
Şi de bine n'avui parte.

Suflă vântul de pe munţi,
Vine-mi dor dela părinţi;
Suflă vântul de pe brazi,
Vine-mi dorul dela fraţi;
Suflă vântul de pe flori,
Vine-mi dor dela surori;
Suflă vântul, iarba creşte,
Dorul mândrei mă topeşte.

Până-i lumea n'oi uita
Ţara mea şi pe maica;
Până-i lumea nu uit eu
Ţara mea şi satul meu.
Mai bine în satul tău
Să bei apă dintr'un tău,
Decât în ţară streină
Să bei apă din fântână.

ANECDOTĂ. De pe vremea când, în Ţara lui Mihai Viteazu, împărăţea Ana Rabinsohn Paukăroaia: Doi ţigani au mers la C.F.R. să caute de lucru. Unul intră'n biroul de numiri, celălalt rămase să tragă cu urechea.

La interogatoriu, cel dinăuntru fu'ntrebat: Cum chiamă pe taică-tău? Scaloi, zise ţiganul. Şi pe maică-ta? Frusina. Ieşi afară ţigane -se răsti funcţionarul; tatu-tău e Stalin, şi maică-ta Ana Pauker. Să vii când îi ştii cine-ţi sunt părinţii!-

Intră al doilea ţigan. Cine este tatăl tău? -Tatăl meu este Stalin! răspunse, fudul şi sigur, romul. -Şi maică-ta? -Mama mea e Ana Pauker! -Mă ţigane, tu ai ascultat la uşă!.. Dar ţiganul, mânios: Să n'am parte de tata şi de mama dac'am ascultat!

CĂLĂTORIE LA ROMANII DIN MACEDONIA

In seara de 1 Aprilie 1911, profitând de vacanţele Paştilor, plecarăm din Bucureşti 29 persoane, pentru a vizita, fie chiar în grabă, pricipalele localităţi din Macedonia. Eram doritori de a cunoaşte, măcar în parte, ţara şi oamenii de acolo şi a complecta astfel cele ce ştiam despre aceste regiuni. Printre aceste persoane se găseau doi membri dela Curtea de Casaţie, un membru dela Curtea de Apel, un contra-amiral, mai mulţi medici, advocaţi şi profesori de universitate sau din alte ramuri ale învăţământului, un fotograf, studenţi, precum şi mai multe doamne, care au fost în fruntea excursioniştilor, atât prin vârtosia cu care ne întreceau adesea în faţa ostenelilor, cât şi prin priceperea şi inima cu care s'au apropiat de surorile macedonene, aceste sfinte martire demne de toată stima şi iubirea noastră. Intâmplarea a făcut ca o doamnă şi un domn, dintre noi, să fie Români din Bucovina, în afară de mai mulţi Transilvăneni, Bănăţeni şi Macedoneni stabiliţi în România.

Satele ce am vizitat nu pot sta în cumpănă cu ale noastre, fie cele din vale, fie cele dela munte. Ele sunt mici oraşe, cu case foarte apropiate, puse pe locuri înalte, ca la Cruşova, un adevărat cuib de vulturi, în fundul unei mici căldări, spintecată de o prăpastie uriaşă, în care se revarsă apele ce mână morile şi care fac fericirea localităţii. Când am ajuns, m'a pătruns simţământul de durerea ce a trebuit să sufere acest neam, oropsit de toţi, bătut de toate vânturile şi care nu-şi găsi scăpare pentru credinţa lui în Dumnezeu şi pentru păstrarea neamului său, decât adăpostindu-şi avutul şi familia în aceste locuri atinse cu greu de piciorul omului.

Casele Macedonenilor români se deosebesc cu totul de ale noastre din sate şi oraşe, fiind făcute în genere din piatră şi cărămidă, cu despărţituri în paiantă şi acoperite cu ţiglă sau cu lespezi mari şi destul de grele. Casele au cel puţin două caturi şi minimum 4-6 odăi. Unele din ele sunt adevărate palate. Astfel a fost casa lui Niciota din Cruşova, arsă de Turci în 1903 în timpul revoluţiei bulgare, care avea 64 de camere.

Curăţenia este uimitoare, cu toate că în genere nu au servitori. Nicăieri la noi nu s'ar afla, în aşa de mare abundenţă şi împodobite ca adevărate icoane, la locul de cinste al casei, portretele MM.LL. Regele şi Regina şi ale Principilor Moştenitori, Ferdinand şi Maria; Ion Brătianu, Cogălniceanu, adesea în mici statuete, câte odată şi Ion Neniţescu, care a scris despre ţara lor.. De altfel simbolul neamului românesc, sub forma tricolorului nostru, în cusături, panglici sau mici steguleţe, se vede în toate părţile. In zilele de Paşti am văzut pe masă până şi ouăle colorate în roş, galben şi albastru, la Molovişte. Costumul Românilor la munte este cel cunoscut din fotografii curente. Femeile au un costum simplu. Păstorii poartă zeghea de păr de capră, numită "tâmbare". Femeile poartă doliu pentru rude chiar depărtate. Il poartă toată viaţa când au pierdut o fată mare ori un fecior.

Nicăieri însă n'am văzut, ca pe acolo, bătrâne mai simpatice, femei cu chipul mai cucernic, mame pe a căror figură stau întipărite suferinţa şi durerea adevărată, capete de martire, ca nişte sfinte stilizate de pe icoanele bizantine. Ce subiecte pentru un pictor! Când mă uitam la ele, în tot drumul până la Vodena; când le vedeam cu ce fericire reţinută, demnă şi impunătoare ţineau să ne strângă mâna, alipindu-se de noi ca de suflete ce le aduceau alinare şi speranţă, mă întrebam în cugetul meu: ce credeau în acel moment şi ce se petrecea în inima acestor demne femei, depozitare a rostului unui popor întreg, şi atât de încrezătoare în un viitor mai bun?

Conştiinţa naţională este foarte vie la acest popor. Privirea sa, în ce priveşte viitorul, se îndreaptă cu iubire către noi, pe care ne iubeşte ca fraţi mai mari.. Ei văd prea bine că sunt reduşi, ca popor, la ultima extremitate, resfiraţi cum sunt în grupuri mici şi pe o prea mare suprafaţă ce odată a fost numai a lor şi în care până de curând au fost siluiţi şi exterminaţi. La Ochrida, în convorbirea ce aveam la primirea noastră, o femee tânără, cam de 25 ani, spunea de la sine d-lui Alesiu, dela Curtea de Casaţie, această profundă observaţie: "Greul nostru este că suntem prea împrăştiaţi".

Pe drumul ce am făcut dela Veles şi până la Struga, cu trăsurile, trecând prin Pârleap, Cruşova, Bitolia, Resna şi Ohrida, am întâlnit adesea Români răsleţi cari nu ştiau nimic de călătoria noastră şi cari îndată ce aflau cine suntem, ne arătau o duioasă simpatie. Nimeni dintre noi nu va uita însă pe acel cioban român, găsit pe vârful unui munte, înainte de a ne coborî spre Perlepe, pe care întrebându-l ce este, şi aflând şi el, după răspunsul nostru, că suntem din ţară, ne spuse cu disperare şi întristare, ridicând ochii şi mâna la cer: "Mutriţi de noi, că him chiruţi aliumtrea".

Când,la 1881,Tesalia fu cedată Greciei,Românii,care se aflau acolo în mase compacte,iscăliră în număr de 130.000 o protestare contra anexării. Ei își dădeau seama de urgia ce-i aștepta. Dar dacă Grecii vor violenta încă conștiința acestui popor,țara acestora va deveni Thesalia veneta,de care ne vorbește Horațiu. Care popor din lume,ca acești nenorociți frați ai noștri a dat dovadă de mai mult sacrificiu pentru idea națională,necedând nici afuriseniei,nici la amenințări și făgăduieli,nici în fața ucigașilor mizerabili ce-l siluiau tocmai în numele Domnului Isus Cristos,încât astăzi când suntem în plin secol al XX-lea,ei să trăiască,din această cauză,ca un soiu modern de paria al omenirii și creștinătății,adeseori fără botez,fără cununie,fără mângâierile bisericii,la durerile lui sufletești și trupești,neputând să se despartă la nevoie,sau să testeze în mod legal,îngropându-și până și morții lor scumpi fără preot,numai pentru a se apăra de desnaționalizare și a-și păstra cu bărbăție neamul de care sunt așa de mândri? *)

De câtiva ani ei au înțeles mai bine ca noi că sacrificiile ce facem erau adesea iluzorii și că adevărata lor bună îndrumare consistă în a se organiza cu Eforii și comunități locale comunale,pentru biserică și școală, conform vechiului obiceiu românesc,interesând mai întâiu la aceasta pe toți localnicii și primind dela noi numai ajutorul care să umple găurile ce nu ar putea acoperi singuri,sau cele necesare pentru a le înlesni controlul și îndrumarea acestor eforii de regiuni și în țara întreagă. Și e destul de trist că trebue să constat,după cum rezultă din darea de seamă oficială a primului congres al Românilor otomani,ținut la Bitolia în zilele de 10 și 11 Iulie 1909,cu ocazia primei aniversări a proclamării constituției,că tocmai ai noștri,trimiși și ținuți să-i ajute destoinic în localitate,au luptat chiar cu arme neertate în contra acestei hotărîtoare și bune porniri a fraților noștri.

Școalele românești ce s'au creat acolo de acum 40 de ani,dintre care prima la 1865,de nemuritorul Demetru Atanasescu,originar din Târnova,mort la Bitolia,precum și școalele făcute de noi în urmă,în frunte cu oameni ca Steriu N.Cionescu,vechiul meu coleg din Academia Mihăileană,demnul învățător de la Crușova,carele e "fundatorul școalelor române din Crușova și directorul lor timp de 37 ani",sau ca C.Ionescu Chirana din Nevesca, au dat roadele cuvenite. Ele au redeșteptat mult conștiința națională,la care fapt au mai contribuit în mare parte și călătoriile Aromânilor fie la noi,fie prin Serbia și Bulgaria,unde se vorbește foarte des românește,fie mai ales prin America,unde se întâlnesc cu Românii din țară și din Transilvania.

Mersul ascendent al României și prestigiul de care se bucură tot mai mult,începând dela 1877,a fost de o utilitate și mai mare. Sângele eroilor e totdeauna rodnic pentru neam! De altfel analfabeți,printre bărbați,mai nici nu se găsesc între Aromâni decât 1-2 la sută,căci mai toți știu a scrie în limba română,bulgară,greacă,albaneză,turcă și chiar engleză. Popor de comercianți,ei nu ar putea,fără cunoașterea unei limbi să meargă înainte. De puțin timp ei au un ziar în dialect,"Dreptatea",ce apare la Salonic sub direcțiunea d-lui A.Pinetă.

Tineretul Aromân,dus în America,se constitue în societăți,toate cu caracter românesc. Astfel e societatea "Liga Lupoaică","S.M.R.",adică "Societatea Macedo-Română". A fost înființată în 1906,la New York,atunci când i-am convocat pe Macedoneni la marea noastră manifestație culturală,economică și politică,de pe câmpia libertății dela Filaret,și unde Macedonia,ca și Bucovina,Basarabia și Transilvania,și-au avut fiecare câte un pavilion special. Am fost fericit a găsi,dela Belgrad și până la Salonic,la toți expunătorii, diplomele date de noi,puse cu cinste în vederea tuturor.

La 1909 se creă tot de Macedoneni altă societate în America,având ca emblemă două mâini ce se țin împreună și deasupra cărora stă scris:"Unirea face puterea". Tineretul de acolo e serios și muncitor și nicăiri încă nu mi s'a vorbit mai frumos și cu convingere,preamărindu-se binefacerile muncii,ca în Crușova,în cuvântarea tânărului M.Petrașincu. Intrebând pe mai mulți Români,cum de vorbesc așa de bine dialectul nostru,ei ne-au răspuns că în America au învățat în societatea Fraților Români din România liberă și din Austro-Ungaria! Cine ar fi crezut că în Statele Unite se va vorbi limba noastră clasică,și că prin munca de acolo se vor aduna bani pentru a se reda viață și rost multor comune nouă ale Românilor din Macedonia!

Nu avem decât să privim una din hărțile etnografice ale Peninsulei Bal-

---

*) Erau,pe atunci,în Macedonia - notează autorul - numai 58 de preoți români. Azi - nu mai e niciunul! (n.r.)

canice, din care, cu toate defectele lor în ce privește cunoașterea exactă a localităților locuite de Români și a numărului lor, ne vom putea ușor da seama de situația lor critică de astăzi. Zic critică din mai multe puncte de vedere. Mai întâiu, Românii sunt răsfirați pe suprafețe mari și în centre nu tocmai avute în elementul român. Critică și prin aceea că, expatriindu-se mereu, rândurile lor se tot răresc, căci orice s'ar zice, mulți rămân pe unde se duc. Afară de două puncte extreme, unul spre Apus în Albania, altul spre miazăzi în Tesalia, unde se află mai compacți, restul e alcătuit numai prin linii care denotă de regulă coamele catenelor muntoase pe care s'au refugiat ei. Suprapuneți harta etnografică hărții orografice a Turciei europene, și veți vedea ușor legătura ce există între munți, ca ocrotitori, și neamul nostru.

În munții Carpați s'a păstrat trunchiul principal al românismului. Acolo numai au putut ei să mai reziste în contra puhoaelor dușmane ce necontenit dela retragerea lui Aurelian și până după încheerea tratatelor noastre sub Mircea și Ștefan cel Mare cu Turcii, s'au scurs necontenit în aceste părți, pe toată suprafața unghiului cuprins între miazănoapte și răsăritul Europei răsăritene. Din acești munți s'au scoborît la vale, pe timpuri prielnice, Românii, întinzându-se dincolo de Nistru și până la Tisa. Fie ca din creerul munților Albaniei, Epirului și catenelor din sudul Rodopului și altor culmi, unde se află ocrotiți, Aromânii să se scoboare încetul și ei pentru a se întinde pe câmpiile de unde au fost goniți.

Nicăiri nu se poate mai bine ca în acea parte urmări efectele dezastroase ale năvălirilor succesive și nemiloase asupra unui popor autohton. Scoborîrea Slavilor, sosirea Bulgarilor, pătrunderea Turcilor, i-au distrus, i-au depărtat sistematic din văile mănoase, din preajma marilor comunicațiuni, silindu-i să se adâncească cât mai mult și să se deosebească cât mai sus, în localitățile cele mai puțin accesibile. Astfel, dintr'un popor întreg, înzestrat cu toate însușirile bune, n'au mai rămas în munți decât păstori, iar în orașe mici comercianți și industriași. Slavii, Bulgarii și Turcii, cu ultimele lor colonii, au cuprins șesurile și văile fertile. Aromânii nu mai semănau ca să culeagă, și nu aveau viața ceva mai sigură decât în orașe și în creerul munților. La Moloviște de exemplu, satul până târziu a fost jos de tot, dar din cauza așezării unui cătun turcesc, Cajani, în gura văii, renumit până acum câțiva ani prin prădăciunile și asasinatele sale, Moloviștenii nu numai că s'au retras în fundul văii, dar au fost nevoiți să părăsească ogoarele și livezile din vale, din care unele mai aparținându-le încă, abia acum se încearcă a le cultiva. Lângă fiecare centru românesc de pe piscuri se aflau, la gura văii respective, cătune turcești cu oameni nesupraveghiați și cari sistematic prădau pe cei ce, adunând ceva în locuri depărtate, se reîntorceau acasă pentru a duce o viață mai liniștită.

Pe ponoarele unde se află satele lor au curățit piatra cu răbdare, ani dearândul, au adus apă și au reușit să facă, din acele locuri sterpe, pășuni și fânețe, adevărate covoare încântătoare prin verdeața lor. De altfel un mare număr dintre ei au dovedit-o și o dovedesc la noi, că se pricep la agricultura mare, căci sunt arhimilionari, mai ales la Craiova, veniți nu de multă vreme din Macedonia.. Industria filigramelor, așa de apreciată în toată lumea, a fost specialitatea lor multă vreme. În fruntea ei se află și astăzi Români la Salonic și Bitolia, și chiar la Roma în Via Sixtina. Sculptura în lemn deasemenea le datorește mult. Nu voiu uita niciodată tâmpla minunată care se găsește în vechea biserică română dela Uskub (Scopia), astăzi în mâna Sârbilor. Ea e lucrată, a giorno, în nuc și este cea mai frumoasă din câte am văzut până acum. Biserica aceasta a fost vândută de Turci pentru 200 lire; chipul sculptorilor ce au lucrat-o, aflat la o parte a ei, poartă costumul Aromânilor.

În comerț, cu deosebire, ei ne sunt superiori, și în mai toate orașele mari din Peninsula Balcanică găsim case de ale lor bine instalate, totdeauna sigure, bucurându-se de încrederea locuitorilor. Nu se cunoaște faliment dat de unul din ei. Acelaș lucru se petrece și în Pesta și până la Viena. Numai serviciul maritim român nu are la Constantinopol Aromâni, ci Greci, iar casierul e din regiunea din care se recrutau cei mai vajnici antarți.

Toptangii în Macedonia sunt Aromâni. Vom cita în deosebire pe frații Papa Teodosie, cari la Scopia au aproape monopolul comerțului cu fier și cu lemn. Unul dintre ei era dus în Germania pentru a studia și a înființa o fabrică de cărămizi și de var. Am vizitat magazinele lor și am rămas uimiți de regula, curățenia și bogăția mărfii ce aveau. Unul din frați este președintele comunității române locale și ține contabilitatea în românește.. Dar ceea ce este admirabil, e că toți patru frații stau în aceeași curte, fiecare în casa sa, ducând o adevărată viață patriarhală.

De altfel am constatat ~~cu fericire că scoalele noastre, mai~~ ales cea de medicină, sunt aici apreciate după reala lor valoare. Nu e locul să indic pe toţi acei de acolo, în frunte cu regretatul Mihăileanu, cari au dat la lumină diferite scrieri de valoare. Această aptitudine în toate direcţiunile a acestui popor moral şi cu caracter, hotărît şi întreprinzător, cu sentiment artistic şi cu aşa de mare pricepere şi iniţiativă în afaceri, nu este ceva nou.

Din toţi timpii, cu sângele, cu munca, cu avutul şi cu priceperea sa, el a întărit diferitele popoare dintre care unele, ca cel grecesc, i-au jurat însă pieirea. Când se va face un studiu amănunţit, atunci numai se va vedea câte sate sârbeşti, bulgăreşti, greceşti, arnăuţeşti şi chiar turceşti sunt cu sânge românesc. Unele din ele îşi păstrează şi azi costumul şi obiceiurile, ca cele grecizate de pildă; altele au încă vorba curată, ca cele mohametanizate din Meglenia, din vreo nouă comune, cu Nânta în frunte.

Iată de ce, începând cu noi Românii dela Nord, câte nu datorim acestor oameni! Un nemuritor ca Mitropolitul Andrei Şaguna, cugetători aleşi ca Mocioniştii, filantropi ca Gojdu, toţi din Moscopole, constituesc mărgăritarele cu care se fălesc Românii din Ungaria. In Universităţi la noi avem pe Caragiani, pe Naum, pe Dissescu, pe Coculescu, Murnu şi pe Valaori, toţi de origină macedoneană.. Este locul a aminti în mod deosebit importantul legat făcut Academiei noastre de macedoneanul Tache P. Anastasiu, prin testamentul său din 27 Decembrie 1897, şi pe Dimitrie Cosacovici, în care se personifică, cum spune Grandea, "ideia Românismului dela Pind". El a contribuit mai mult, la noi, a face cunoscută ramura şi însuşirea Aromânilor. A luptat toată viaţa pentru redeşteptarea fraţilor lui, lăsându-le şi averea întreagă.. Poporul însă, care a stors mai multă viaţă şi mai multe mijloace dela ei, e cel grecesc. Aromânii au servit incomparabil de mult Grecia şi Elenismul. Simpaticul şi alesul nostru coleg Erbiceanu, prin numeroasele sale publicaţiuni, a ridicat vălul ce acoperea acest trecut şi, graţie studiilor sale, am putut afla că mulţi din cei ce-au făcut fala grecilor, erau fraţi din Macedonia. <u>Astăzi când chestiunea grecomanilor este atât de arzătoare pentru rostul vieţii fraţilor noştri din Macedonia, şi când sute din ei câştigă milioane în ţara noastră, pe care le pun în serviciul "marei idei" a elenismului, trebue să facem tot posibilul de a curăţi holdele noastre de astfel de buruiană. Să nu mai iertăm cu nici un chip ca oile rătăcite să înlesnească triumful lupilor neamului.</u>

Şi când acest popor a dat dovadă de atâtea fapte alese în serviciul altor ţări, şi culturii elene în special, care îl orbise şi captivase până la un timp; când vedem dorinţa lui de astăzi de a trăi, cu orice sacrificiu, pe viitor viaţă românească, putea-vom noi oare să ne mai îndoim de viitorul său? Iertat ne este a nu ne da seama adânc de ceece trebue să facem pentru a-l ajuta în năzuinţa lui spre viaţă?.. trebue să facem orice pentru ca toată energia şi activitatea Aromânilor, pe viitor, să servească numai lor.. In diferite ocaziuni, şi cu deosebire la vorbirea mea dela Liceul Român din Bitolia.. le-am recomandat a fi Români până în adâncul oaselor..

Pe lângă fraţii noştri cari ne întâmpinau cu flori, stropite de lacrămile lor, am fost primiţi în Turcia de poporul mahometan, de Albanezi, de Sârbi şi Bulgari, în special de administraţiune, în modul cel mai călduros. Am constatat peste tot şi în toate împrejurările o schimbare extraordinară sufletească, o înălţare a demnităţii omeneşti, şi o tendinţă hotărîtă pentru aplicarea largă şi sinceră a constituţiei. Am văzut armata lor cea frumoasă şi scoalele care nasc cu miile şi pentru care se ridică palate. Acele şcoale sûnt populate de numeroşi băeţi şi fete, ce m'au surprins prin inteligenţa lor vie. Copiii din şcoală făceau cu uşurinţă harta ţării noastre, muzica militară turcă ne-a cântat "Deşteaptă-te Române", peste tot România e respectată şi iubită, şi de la copii până la şefii militari şi civili, numele iubiţilor noştri Suverani şi al Regatului Român erau pronunţate cu respect şi iubire, făcându-se totul ca să înţelegem că au aceeaşi simpatie şi pentru fraţii noştri Aromâni!

Şi acum, pentru a închia, faţă cu suferinţele fraţilor prigoniţi în cele religioase numai pentru sentimentele lor româneşti, fac apel la întreaga suflare românească, chem în sprijinul inimilor lor îndurerate toată judecata şi tot sufletul conducătorilor acestei ţări, ca, cu voia sau fără consimţământul patriarhiei, dar cu un ceas mai înainte, poporul aromân de acolo să aibă clerul său, căci dreptatea şi ideea creştină trebue să învingă, cu orice preţ, şi să impue faţă de oricine, după cum spune admirabilul proverb aromânesc de acolo, că "Soarele răsare şi fără să cânte cocoşul".

Prof. Dr. C. I. Istrati
Fost Ministru al Instr. Publice

UN PAS LA STANGA, DOI PAŞI LA DREAPTA.. STAI!

Insfârşit, după ani de chinuri şi de incertitudini, de erori şi de antagonisme, d-l Lucian Furdui ne dă soluţia radicală a salvării noastre politice, a schimbării la faţă a peisagiului exilului românesc. Acest balsam suprem, pentru care d-l Furdui pledează, în "Insemnări" din Buenos Aires, cu un stil elegant şi subtil, e.. Frontul Libertăţii, constituit de Horia Sima cu scopul "ca să regrupeze forţele naţionaliste pe noi poziţii de luptă, mai adecvate acelui hegelian "spirit al timpului" pe care toţi trebue să ne străduim a-l pătrunde şi a-l urma". D-l Lucian Furdui subînţelege că Horia Sima posedă acest "spirit al timpului", e pătruns de el până în călcâie, şi-l urmează; iar în concluzie, după ce nu-i mai pune pe democraţi între ghilimele, găseşte că ar fi bine să facă toată lumea din exil "câte un pas de apropiere către acel punct ideal de convergenţă, care este interesul superior al naţiunii".

Mărturisim cinstit că începuse să ne fure jucăuşul stil al autorului seriei de articole din "Insemnări", şi nu bănuiam că vom da la sfârşit tot peste omul care a adus Mişcării numai nenorociri. Nu puteam bănui că un om versat în ale gândirii - cum e, fără îndoială, Lucian Furdui - să treacă prin toată gama istoriei legionare, sesizând acut substanţa, şi să termine apoi prin a impersona Legiunea în.. Horia Sima.

Stăpâniţi de această nedumerire, vom înfăţişa d-lui Furdui câteva probleme. In primul rând, d-l Furdui să nu uite că noi nu putem face critica politicienilor de profesie, în numele unor idei şi realităţi superioare, dacă în mijlocul nostru există aceleaşi apucături pe care vrem să le imputăm altora. E nevoie, de aceea, înainte de à promulga Fronturi, să facem un pic de curăţenie în casa noastră, să ne parfumăm locuinţa cu oleacă de busuioc, pentrucă oaspeţii intraţi să nu simtă miros îmbâcsitor. Problema concilierii e, desigur, ispititoare, duioasă chiar, dar nu e cea dintâi care pentru legionari are nevoie să fie rezolvată. "Un pas la stânga, doi la dreapta..", şi d-l Furdui a făcut ignoratio elenchi, iar paşii pe care i-a făcut - şi pe care cere şi altora să-i facă - nu sunt paşi de om care se uită pe pământul pe care calcă, ci paşi dezarticulaţi, paşi de boogie-woogie. Pentrucă în apropierea de oamenii politici, pe care şi-a propus-o, noi vedem nu grija de adevăr, ci apologia lui Horia Sima, pe care, foarte caritabil, caută să-l scoată de unde singur s'a băgat, şi să-l identifice cu tot chinul de dreptate şi cu toată suferinţa prin care a trecut Mişcarea dela Văcăreşteni şi până azi.. Incercarea de inversare a termenilor nu e numai puerilă, ci e şi incorectă. Graba cu care Horia Sima vrea să ajungă la "înţelegere" noi o cunoaştem încă din vremea Partidului Naţiunii, cu respectiva funcţie de ministru; o ştim din dorinţa exasperată cu care îi cerea lui Antonescu postul de.. prim ministru, la 21 Ianuarie 1941. Işi aminteşte d-l Furdui de colecţia de titluri a lui Horia Sima la Viena?

Repetăm: problema principală a Mişcării Legionare nu e problema concilierii cu fracţiunile de partide politice. Dacă acesta ar fi ţelul nostru, când România va fi liberă, ne-am trezi striviţi iarăşi, ca în 1940, de o situaţie neprevăzută şi, în plus, ne-ar pulveriza politică de compromis, într'o epocă în care nici o forţă n'ar putea fi cristalizată îndeajuns. Iar ambiţiile d-lui Sima cine ştie unde ne-ar mai duce. Prin Frontul Libertăţii, d-l Sima vrea să evite anumite mici chestiuni neplăcute, care l-ar putea trimete înapoi la gimnaziul dela Brad.

Să lăsăm la o parte orice sentimentalism şi orice dialectică, şi să refacem pe scurt istoria evenimentelor legionare recente, din care vom putea deduce fundamentele Frontului Libertăţii şi din care vom trage concluziile noastre, contrare celor ale d-lui Furdui.

La închiderea războiului, Mişcarea Legionară se prezenta lumii numai cu cenuşa celor ce muriseră de gloanţele ori de ştreangurile demenţei carliste; pe morţii din război nu-i amintea nimeni, pentrucă ei se amestecaseră în aceeaşi încleştare cu plămada celorlalţi fii ai României. Mişcarea vie avea, însă, înfăţişarea lagărelor meschine care consumaseră, în ţară şi peste hotare, tinereţea atâtor suflete curate. Şi nu pentrucă aceşti tineri făcuseră ceva urât din cauza căruia să fie constrânşi să ia calea fugii, ori a închisorilor, ori a batalioanelor de "reabilitare"; totul se întâmpla pentrucă Horia Sima desfigurase Mişcarea, aruncând-o în stradă, în sunetul unor vorbe goale de orice conţinut.

Ce document a adus d-l Sima ca să dovedească rostul svârcolirii dela 21 Ianuarie? Care a fost raţiunea trimiterii lui Pătraşcu în ţară, pentru ca să trateze cu comuniştii, în timp ce în străinătate se cerea legionarilor să se

înscrie în fracţiunile comice ale partidelor - fugite totuş din România de teama comuniştilor? Cu ce drept d-nii Protopopescu şi Sturza,simpli membri primiţi în Mişcare,desfiinţau Legiunea?

Şi acum,îl rugăm pe camaradul Furdui să ne spună ceeace dânsul ştie despre următoarele acţiuni ale lui Horia Sima:

1.- Noi suntem informaţi că,în preajma primelor încercări pentru înfiinţarea comitetului naţional român,HOria Sima a trimes de mai multe ori la Londra un emisar,ca să trateze cu d-l V.V.Tilea participarea Mişcării Legionare la comitet.Mai suntem informaţi că V.V.Tilea a venit la Paris să stea de vorbă cu Sima,dar că acesta s'a ascuns,iar emisarul a trebuit să mintă că Sima n'a putut veni din Italia.Bietul Tilea s'a mai şi impresionat la gândul că lui Sima i s'ar fi putut întâmpla ceva rău.Realitatea era că,la un moment dat,Sima i-a spus emisarului său că nu-l mai interesa problema comitetului. Tilea s'a întors la Londra,aşteptând ca să fie anunţat de sosirea lui Sima.Cred că încă mai aşteaptă,deşi,între timp,Horia Sima a dat grade,a scris o carte,a făcut un Front: toate din Franţa.

2.- Mai suntem informaţi că peste câtva timp Sima chiamă acelaş om de încredere şi-i pune din nou problema comitetului.Dar îl trimete la Augustin Popa.Ca şi în cazul cu Viorel Tilea,s'a discutat,s'a răsdiscutat,iar la urmă a rămas ca Sima să se întâlnească cu Augustin Popa într'un local lângă Paris. Inainte de întrevedere,după informaţiile noastre,între Sima şi emisar a avut loc o discuţie,nu tocmai lipsită de poezie,şi care sună cam aşa: -"Domnule,te duci la întâlnire,sau nu te duci?" -"Mă duc,cum să nu mă duc. Nu înţeleg de ce mă tot întrebi.Nu sunt eu şeful?" -"Bine,dar ştii ce-mi făcuşi cu Tilea". -"Aia a fost altă chestie.Mă duc". Şi nu s'a dus.La ora şi locul fixate,s'a dus Augustin Popa,şi s'a trezit cu doi cetăţeni,"reprezentanţi ai Mişcării Legionare".Vă închipuiţi surpriza lui A.Popa.Totuş a acceptat să trateze cu ei,şi le-a cerut să precizeze poziţia Mişcării,în acele momente,faţă de problemele care priveau România.Răspunsul"reprezentanţilor"a fost aproximativ acesta: "Legiunea e ca o divizie de paraşutişti care,asvârlită din avioane,poate să cucerească până şi iadul".Nu e glumă. Augustin Popa şi-a luat pălăria şi-a plecat,iar emisarului i-a crăpat obrazul de ruşine.Discuţia care a urmat apoi între el şi Sima,e uşor de închipuit.

3.- Cam la fel suntem informaţi că s'a întâmplat şi cu Rădescu,care acceptase ca trei membri ai Mişcării să intre în comitet; alegerea însă urma s'o facă el,personal,după o listă de şase oameni recomandaţi de comandamentul legionar.Bucuros,acelaş emisar se duce la Sima să-i comunice succesul. Dar acesta îl întrerupe: -"Dar de mine ce-a zis? A pomenit de mine?" Omul a căzut din nori: "Nu,n'a pomenit". -"Du-te şi-i spune că nu mă mai interesează chestiunea!"

4.- Am mai auzit de o delegaţie ce s'a prezentat la generalisimul Franco cu anumite probleme,pe care şeful spaniol le-a acceptat,cu gândul la Moţa şi Marin.Din delegaţie făcea parte şi Sturza.Intors în Franţa,Sima îl întreabă: "Ce-a zis Franco de mine?" -"Păi.. Comandante.. n'a zis nimic". -"Se poate?.. D-ta de ce-ai fost acolo?.." -"Păi.. Comandante.. pentru chestia aceea". -"Nu mă mai interesează nicio chestie!" Sturza şi-a luat şi el pălăria şi-a plecat,iar dintre semnatarii apelului pentru întemeierea Frontului Libertăţii,numele lui lipseşte.S'a săturat?

5.- Mai ştim că Govora a vrut să plece în ţară,împreună cu altcineva. Un cetăţean i-a dat o mărişoară sumă de dolari de care să se folosească, dacă va ajunge în România,ca să-i salveze familia.Intr'o localitate din Austria îi ajunge din urmă un oarecare Borobanu,care-i ameninţă cu denunţarea şi le ia banii.Presat,la întoarcerea în Franţa,să restitue dolarii,Govora presează şi el pe Borobaru,ameninţându-l cu tribunalul,şi numai aşa reuşeşte,după câteva luni,să restitue banii cetăţeanului. Cine e Borobaru? A doua raţiune a lui Horia Sima şi aghiotantul lui direct,strălucit exemplar al "spumei comandantului",individul care,împreună cu un fals inginer din Germania,şi-au luat angajamentul "de onoare"să stea cu mitraliera pe graniţa de vest a ţării(după liberare,natural..),pentru ca să-i împiedice pe trădători să intre în ţară.("Trădători"ar fi cei cari,obosiţi de avalanşa de copilării a şefului,cutează să se'ndoiască că Sima ar fi mai genial ca genialul din Cremlin;vi-i închipuiţi pe amândoi prin tufişuri,cât e graniţa de mare,în căutarea "trădătorilor"..)

Aşa dar: tratative,desfiinţări de organizaţii,memorii la rege,cărţi de morală compilate,cărţi de naţionalism încurcate,iar la urmă: Frontul Libertăţii,"punct ideal de convergenţă",în numele acelui hegelian"spirit al tim-

pului". I-am fi recunoscători d-lui Furdui dacă ar putea să dea camarazilor noștri informații mai amănunțite în legătură cu cele expuse de noi de la punctul 1 la punctul 5. Vom retracta tot ce nu va fi adevărat, dacă ne va face dovada. Dar nu ne vom mulțumi cu dialectică. Mai ales că nu e cazul să fim patetici, ci să fim serioși.

D-l Furdui știe că Mișcarea Legionară nu poate trăi încontinuu într'o stare de agitație și de experiențe triviale. Legea de bază a conduitei legionarului e legea a 6-a din cărticica șefului de cuib, lege care sună astfel: "Decât să învingi printr'o mișelie, mai bine să cazi luptând pe drumul onoarei!" Și, în cele spuse mai sus, această lege nu numai că nu există, dar avem impresia că Sima se comportă în mod special pentru ca să distrugă prestigiul Legiunii. Clime s'a înscris în Mișcare cu viața lui, pe care și-a dat-o, nevrând să recurgă la un compromis care i-ar fi anulat personalitatea. Legionarul trebue să fie exponent al "duhului marilor rupturi" propovăduit de Moța și de Căpitan, iar nu un sforar de bâlci de mahala. Mai ales că "spiritul timpului" lui Hegel, invocat de d-l Furdui, reprezintă tot un concept moral.

Dacă legionarii au acceptat să-și părăsească familii și casă și studii și să înfrunte minele de cărbuni, închisorile, pustiurile Australiei și turnătoriile Americii, ar trebui să aibă cel puțin mulțumirea identității sufletești a tuturor camarazilor lor. Lumea din afară ne va înțelege mult mai bine dacă vom fi oameni serioși, decât dacă ne vom comporta ca saltimbancii. În acrobații, politicienii sunt experți, iar dela noi nu au, desigur, nimic de învățat. La un sfert de veac dela întemeierea Legiunii, să privim în urma noastră și să privim în jurul nostru. Din cele ce vom constata, să tragem concluziile. Iar pe camaradul Furdui îl rugăm să nu facă pasul la stânga până ce nu e sigur că toți sunt dispuși să-l facă. Sau, dacă îl preocupă în special Frontul Libertății d-lui Horia Sima, și vrea prin acesta să refacă unitatea ideală a exilului, noi îl rugăm să vorbească numai în numele celor cari gândesc ca dânsul și ca Horia Sima. In felul acesta se poate dovedi democrat. Și să ne țină în curent cu rezultatele.

Marin Slătineanu

D O I N Ă

Vântule grăbit,
pe cel drum oprit,
către răsărit,
inima mea du-i
și să-i spui, să-i spui,
să-i spui muntelui,
că încă nu sînt
doborît de vînt,
culcat subt pămînt;
că m'am dus, m'am dus,
ca de viscol dus,
dus către apus,
gata să trec balta,
dintr'o țară'ntr'alta,
dintr'o lume'ntr'alta,
tot pe drumuri noi
cu-ochi de flacări goi,
cu gându'napoi,
spre cel neam durut,
de străini vândut,
la străini vândut..

Tu să-i spui, să-i spui,
că pe lume nu-i,
munte nu-i, să-l sui,
fără să n'aud,
cu suflet zălud,
lung prin golul crud,
care ne desparte:
corn sunând, departe,
a pârjol și-a moarte..

Străbun fără-ogoi,
mă cheamă'napoi
pleșuvul Negoi,
și-aștept glas de corn,
glas de dacic corn,
pași spre el să'ntorn, -
vântule grăbit
pe cel drum oprit,
către răsărit,
ce sufletu-mi furi
cu dor de păduri,
de străvechi păduri..

Aron Cotruș

ANTISEMITISM. Anecdota cu acest titlu este povestită de André Gide în ultimul său volum, apărut postum, "Ainsi soit-il". O reproducem textual, în speranța că le va plăcea și celor doi socialiști și trei zecimi, câți numără emigranța noastră, - fiind vorba de un scriitor de stânga, cu simpatii știute:

Dupont călătorește împreună cu Levy, în acelaș compartiment al rapidului de Paris. In zori, în apropiere de gară, au deabia timp să-și facă toaleta. Dupont se scoală cel dintâi, se duce la lavaboul comun, unde stă timpul strict necesar; apoi iese, și-i face semn tovarășului, pe care nu-l cunoaște, ca "e liber". Levy intră la rândul său, dar imediat deschide ușa: "Mă iertați -zice- cum eu am închis dija valiza, nu mi-ați putea da săpunul d-voastră?" Dupont i-l dă. Insă ușa lavaboului se deschide iarăș: "Permiteți, iertați-mă -spune Levy- să mă folosesc de prosopul d-voastră?" Dupont, mai puțin entuziast, dă și prosopul. Dar când Levy, deschizând iarăș ușa, îl roagă să fie așa de bun să-i împrumute periuța de dinți, el nu mai poate: "Prosopul, treacă-meargă - zice- dar periuța de dinți, îmi pare rău, nu pot..". "Bine, bine, răspunde Levy, nu insist". - La Paris coboară toată lumea. Scena se mută acum în casa lui Levy. Soția îl întreabă cum a călătorit. "Destul de bine -răspunde,- din păcate am avut ca tovarăș de călătorie un antisemit"..

CALENDAR NAȚIONAL

Aug.1911: Apare "Revista Balcanică", condusă de prof.G.Murnu și I.Foti.
Aug.1911: Liceenii români din Molovište(Macedonia) înființează societatea "Junimea", sub președinția de onoare a preotului local Hristu Gaju.
1 August(1916): România intră în război pentru întregirea hotarelor.
4 Aug.(1889): Moartea poetei Veronica Micle. Fu îngropată la măn.Văratec.
4 Aug.(1919): Trupele române intră în Budapesta, stârpind comunismul din Ungaria.
6-20 Aug.(1917): Luptele dela Mărășești.
8/20 Aug.(1870): Republica dela Ploești, cu Candiano Popescu.
8-22 Aug.(1917): Lupte grele la Oituz. Nemții sunt respinși.
9/19 Aug.(1601). Duminică, în zori: Uciderea lui Mihai, pe câmpia Turzii.
10 Aug.(1925): Corneliu Codreanu botează la Ciorăști, ca naș, 100 de copii.
11 Aug.(1456): Moartea lui Ioan Corvin. Născut la 1386, fusese ales în 1446 de către prelați, baroni și nobili, în urma morții regelui Vladislav în lupta dela Varna, ca Regni Hungariae Gubernator Generalis, - funcție din care demisionează în 1452 din cauza intrigilor acelorași cercuri ce-l aleseseră. S'a războit neîntrerupt cu turcii. In ultima luptă învinge pe Mahomed II, care asedia Belgradul, dar moare la Zemun de ciuma adusă de turci. Ajutase pe Vlad Țepeș să ocupe tronul Munteniei. O soră a lui era căsătorită cu un fiu al lui Alexandru cel Bun, Petru II, care a domnit puțină vreme în Moldova.
Fu îngropat în catedrala din Alba Iulia. Epitaful a fost scris de călugărul Ioan de Capistrano: "A căzut coroana regatului, s'a stins lumina lumii".
15/26 Aug.(1714): Tăierea lui Constantin Brâncoveanu și a familiei sale.
17 Aug.(1925): Moartea scriitorului Slavici. Ingropat la Brazi, lângă Panciu.
18 Aug.(1916): Românii trec Dunărea în Bulgaria, pe la Flămânda.
20 Aug.(1470): Ștefan cel Mare înfrânge pe tătari la Lipnic, pe apa Nistrului. Cei ce n'au căzut în luptă s'au înecat în fluviu, sau au fost prinși cu însuș fiul hanului, iar prada ce apucaseră a face a fost întoarsă. Spune cronicarul Dlugosz că hanul a trimis 100 de soli să ceară, cu amenințări, liberarea fiului său, dar Ștefan a pus de l-au tăiat în fața lor, pe 99 dintre soli i-a tras în țeapă, iar pe cel rămas l-a trimis, cu nasul tăiat, să spună hanului ce-a văzut. Cât a trăit Ștefan, tătarii n'au mai călcat hotarele Moldovei.
20 Aug.(1872): Moartea lui Dimitrie Bolintineanu, în ospiciu la Pantelimon.
20 Aug.(1913): Moartea lui Aurel Vlaicu, pe când sbura, pe aparatul inventat și construit de el, între Câmpina și Ploești.
22 Aug.(1785): Iosif II suprimă iobăgia în Ardeal.
22 Aug.(1890): Moartea lui Vasile Alecsandri.
22 Aug.(1923): Studențimea română, adunată la Iași în congres, e asediată de poliție în localul Universității, dar populația îi vine'n ajutor: "Manifestanții rup cordonul.. la al patrulea cordon ai noștri nu mai pot răzbi. Se aude glasul lui Pancu, care stă cu sacul de pâine la picioare: sunt copiii noștri! - Nouă ne curg lacrimi de bucurie. Pentru neamul acesta luptăm noi, și el nu ne lasă".
23 Aug.(1944): Zi de doliu și post negru: sub pretextul unui armistițiu, inexistent, Țara, armata și comandantul ei sunt predate, de oameni iresponsabili, Rusiei Sovietice. Se pot aplica și comunității naționale cele prevăzute de Corneliu Codreanu în temeriile despre viitorul tinerei sale organizații: "O mișcare niciodată nu moare din cauza dușmanilor din afară. Ea moare din cauza dușmanilor dinlăuntru. Ca orice organism omenesc.. Omul moare din cauza toxinelor interne. Moare intoxicat".
24 Aug.(1807): Armistițiul ruso-turc dela Slobozia prevede evacuarea Principatelor de către ruși în 35 de zile.
25 Aug.(1868): Moartea lui Costache Negruzzi.
25 Aug.(1716): Oștiri austriace trec pe la Câineni spre Pitești.
29 Aug./10 Sept.(1872): Moartea lui Avram Iancu, la Baia de Criș.
31 Aug.(1931): După o luptă crâncenă cu tot arsenalul de abuzuri al democrației românești, tânărul Corneliu Codreanu reușește să învingă la alegerile parțiale dela Neamț toate partidele, fiind ales deputat cu 11.300 voturi, față de cele 7.000 obținute de liberali, și 6.000 de țărăniști coalizați cu averescanii.

Petre Vălimăreanu

TANGUIRE

Doamne! Doamne! Mult zic: Doamne!
(Dumnezeu pare că doarme,
Cu capul pe-o mănăstire,
Și de nimeni n'are știre..)

PRETENȚII NEFUNDATE

După ultimul războ,s'a reluat de către Belgrad și Atena,cu mai multă vivacitate,disputa pe chestia Macedoniei.De remarcat este că ambele părți își bazează revendicările lor pe populații străine: Grecii pe Macedo-Români,Sârbii pe Bulgarii macedoneni.

Nu demult,în "Le Messager d'Athène",d-l N.Moschopoulos publica un articol intitulat "L'Hellènisme en Jugoslavie".După titlu,ar părea c'ar fi vorba de influența acelei splendide culturi și civilizații a vechilor Elini care s'a exercitat în toate țările europene și cu atât mai mult în cele limitrofe cu Grecia.Citind conținutul articolului însă,se constată că,în realitate,s'a recurs la acest titlu pompos pentru a se masca mai bine obișnuitele tertipuri politice ale actualilor greci.

D-l Moschopoulos încearcă să dovedească rolul civilizator pe care "grecii și elenismul în general îl jucau în Juoslavia chiar în epoca când națiunea sârbă zăcea sub jugul Turcilor Osmanlii";apoi se arată îngrijorat de soarta minorității grecești din Jugoslavia,întrebându-se: "ce-au devenit toți acești greci și excelentele lor așezăminte,atât din Monastir(Bitolia) cât și din celelalte orașe ale Serbiei de Sud,după anexarea lor de către Jugoslavia în 1913?"

Fără îndoială,statul grec și orice cetățean al său are dreptul și chiar datoria de a se interesa de conaționalii lor din alte țări,mai ales când aceștia sunt privați de "cele mai elementare drepturi". Dar să fim înțeleși: minoritatea,la care se referă d-l Moschopoulos în articolul menționat, nu <u>este grecească,ci aromânească(vlahă)</u>. Adevărul este că această minoritate aromânească este privată de cele mai elementare drepturi naționale atât în Macedonia sârbească cât și în cea grecească,de când această provincie a fost atât de arbitrar împărțită. Așa că,în cazul de față,ar fi bine să se țină seamă de preceptul evanghelic care recomandă de a vedea bârna din ochiul tău înainte de a căuta paiul din ochiul altuia.

Așa dar,este tocmai acest element aromânesc care a exercitat cea mai mare parte din influența civilizatoare în Jugoslavia la care se referă d-l Moschopoulos.Origina aromânească a oamenilor prezentați de d-sa ca Greci cari au jucat un rol considerabil în emanciparea politică și culturală a Jugoslavilor este notorie. A dovedit-o în mod neîndoios profesorul dela Universitatea din Belgrad,Dr.D.I.Popovici,în documentata sa lucrare "O Cincarina"(Despre Aromâni).

De altfel aceste adevăruri elementare au început să fie recunoscute,în ultimul timp,și de unii publiciști greci,chiar dacă pentru desemnarea Aromânilor folosesc termenul,hibrid și lipsit de orice sens,"Vlachophone Hellenes",adică Elini.. cari vorbesc românește! "Cele mai înfloritoare și evoluate comune grecești din Macedonia -scrie generalul grec Serge A.Gialistros- sunt Monastir(Bitolia),Crușeva,Magarova,Nevesca,Târnova și locurile cele mai avansate ale elenismului în nord,printre populațiile eterogene, cum și comunele elenice Scoplie și Prizren.Populațiile ce susținură cu energie sentimentele lor naționale constau din Elini de limbă română.Majoritatea Grecilor bogați din Viena,Triest și alte părți proveneau din districtul Moscopole,unde se vorbea dialectul vlah(Hellenism and its Balkan Neighbours,pag.175).

Acelaș lucru îl constată și scriitorul francez Victor Bérard în ce privește așa zisul "Hellenism"din alte țări: "Les grands Hellènes de l'étranger,banquiers de Vienne,marchands d'Odessa,courtiers d'Alexandrie ou de Marseille,sont en majorité Valaques de race et souvent de langue".

Faptul că d-l Moschopoulos nesocotește aceste adevăruri evidente,s'ar putea explica prin grandomania actualilor greci de a revendica ce nu este al lor.- In ceeace privește diferitele denumiri ce se dau părților din Macedonia ocupate de sârbi sau de greci,ca "Macédoine du Vardar",sau "Macédoine de l'Egée(Egaiska Makedonia),sunt noțiuni înadins puse în circulație, pentru a stârni confuzie.

Acelaș scop are și termenul generic de "popor macedonean",de care Sârbii se cramponează cu suspectă insistență.Adevărul e că Macedonia este una și indivizibilă,dar în cuprinsul ei trăesc naționalități bine distincte.Acest lucru l-a precizat de mult și în termeni lapidari,distinsul arheolog și etnograf englez Sir Arthur I.Evans: "Vreau să încep prin a corecta un concept aproape universal greșit -scria el în legătură cu Macedonia. Nu există "macedoneni".Există Bulgari.Există Români,descendenți din latini.Descendenți ai popoarelor iliro-romanice care vorbeau latina și cari încă mai dăinue în mun-

ţii Pindului şi'n ţinuturile vecine.Există Greci,cuprinzând în mod superficial pe Românii elenizaţi.. E o datorie puţin plăcută aceea de a spune prietenilor adevărul crud,dar revendicările greceşti,cel puţin cât priveşte cea mai mare parte din interiorul Ţării,sunt un vis.Există în unele comune o oarecare cotă de populaţie grecească,dar şi în acest caz,ca de pildă la Monastir,statisticile nu oglindesc adevărul.Adevărul este că mare parte din aceia cari se chiamă greci sunt cu adevărat români.Până acum câţiva ani,elenismul a găsit un fertil câmp de propagandă printre reprezentanţii rasei geniale din regiunea Pindului,care vorbeşte o limbă neo-latină.Astăzi Ianina a uitat cu totul origina sa românească şi a devenit un centru elenic". (London,Times,30.IX.1903). Şi asemenea constatări din partea etnografilor străini s'ar putea reproduce cu duiumul.

Vremurile sunt prea grave pentru a se putea continua cu tertipuri şi mistificări polemice.Rezolvarea temeinică a problemei Macedoniei,ca şi a celorlalte probleme europene,trebue să se bazeze pe realităţi.Altfel,s'ar construi pe nisip. Macedonia cupride un ţinut natural şi formează o unitate economică indivizibilă.Ea trebue să devină independentă şi cu o formă de organizare cantonală de aşa natură,încât să permită liberă desvoltare a tuturor naţionalităţilor conlocuitoare.De această necesitate va trebui să se convingă toată lumea care doreşte pacificarea acestui ţinut.

Cât priveşte disputa dintre Belgrad şi Atena pe chestia Macedoniei,ea aminteşte de zicătoarea grecească,care spune: "doi asini se certau într'un staul străin".

Stroe Bituleanu

PĂRINTEASCĂ DIMANDARE

Părintească dimândare
Nă sprigiură cu foc mare,
Fraţi di mumă şi di tată,
Noi Armân'i di eta toată.

Di sum plocile de murminţi
Strig'a noştri bun'i părinţi:
"Blestem mare s'aibă'n casă
Cari limba lui ş'alasă.

Cari ş'alasă limba lui
S'lu-ardă para focului
Si-s dirină v'iu pri loc
S'li să frigă limba'n foc.

Ei.la vatra-l'i părintească
Fumel'ea s'nu-şi hărisească
Di fumel'i curun'i s'nu başe,
Natu'n leagăn să nu'nfaşe.

Oare fudze di-a lui mumă
Şi di părinteasca-l'i numă
Fugă-l'i doara Domnului
Şi dulceamea somnului".

C.Belimace

&&. In anul 1912 existau următoarele societăţi armâneşti: 1.- Asociaţia Corpului Didactic şi Bisericesc din Turcia,cu 3 ramuri la Bitolia,Salonic şi Ianina,având şi o publicaţie: LUMINA 2.- Societatea literară "D.Bolintineanu"a elevilor Liceului român din Bitolia,cu cea mai bogată bibliotecă din oraş; a organizat mai multe reprezentaţii teatrale la Bitolia,Molovişte,Gopeşi şi Cruşova, 3.- Societatea elevilor Şcoalei Comerciale din Salonic. 4.- Societatea elevilor Şcoalei Comerciale din Ianina. 5.- "Andrei Baron de Şaguna",la Cruşova. 6.- "Părintele Averghie",la Veria. 7.- "Inaintarea",societate economico-culturală a Românilor din Gopeşi,stabiliţi la Bitolia. 8.- Societatea doamnelor române din Gopeşi,fondată în 1909 cu scop filantropic. 9.- "Aurora",societatea tineretului aromân din Gopeşi,fondată la 8 Septembrie 1909 cu scop economic,industrial şi de ajutor. 10.- "Fărşerotul",la Coriţa,sprijinea iniţiativele culturale; o societate cu acelaş nume s'a făcut şi în America. 11.- Societatea Doamnelor Aromâne din Molovişte,cu scop filantropic. 12.- "Frăţilea",Societatea Tineretului Aromân din Sofia,condusă de D.Giulamila. 13.- "Sfânta Ana",Societatea Aromânilor Moloviştenі din Bucureşti. 14.- "Cruşova",Societatea Aromânilor Cruşoveni din Bucureşti. "Turia",Societatea Aromânilor Turieni din Bucureşti.(15-). 16.- Societatea Studenţilor Macedo-Români,înfiinţată la Bucureşti la 14 Decembrie 1908. 17.- Societatea de Cultură Macedo-Română,fondată tot la Bucureşti,la 15 Aprilie 1880. Etc.

Precum se vede, Românii din Balcani au putut avea o sumă se instituţii pe vremea "absolutismului"turcesc. Şi n'am pomenit de puzderia de şcoli şi de biserici răsărite prin toate cătunele armâne,de şcolile comerciale şi liceele dela oraşe,de libertatea de-a veni la Universităţile din Ţară.

Astăzi, în ţări care,ca Grecia,luptă din răsputeri pentru triumful celor mai umanitare principii de viaţă,fraţii noştri nu mai pot spune nici "Tatăl nostru" în limba lor maternă. Dar dacă partida cea"bună"va pierde bătălia,va fi şi din cauza ipocriziei..

D E T O A T E

& Triştii cavaleri ai trădării dela 23 August, după ce-au vândut Ţara rusilor mai au neruşinarea să dea a'nţelege c'au făcut-o din.. patriotism, comemorând nenorocita zi ca pe o sărbătoare naţională. Cazul, cu precedent în anecdotă, ne aminteşte de procesul unui oarecare ce-şi ucisese cu sălbăticie toţi 10 feciorii (câm câte sunt provinciile româneşti..); condamnat de tribunal la moarte, el se adresează plin de indignare avocatului: Bine, domnule, ai spus în pledoarie câte'n lună şi'n stele, dar n'ai spus tocmai ce era mai important: că sunt tată de familie..

& De curând, în faţa Comisiei Naţiunilor Unite pentru munca silnică, alături de social-democratul Iancu Zissu, a cărui calitate însă partidul lui Titel Petrescu o contestă, iar neamul nu credem că ar fi bucuros să se ştie astfel reprezentat, - a depus d-l Alexandru CREŢEANU, titularul şi unul din rumegătorii fondului. Domnia sa şi-a putut comemora în felul acesta victimele..

& BIRE (16 Iunie, p.10), se dă la ROMANUL, organul Ligii d-lui general RĂDESCU, pentrucă şi-a permis să scrie în favoarea Aromânilor prigoniţi în Grecia, - şi aminteşte că această ţară, care face parte din NATO, nu ne va "elibera" dacă arătăm ce se întâmplă în Grecia cu populaţia românească. Ciudată eliberare! Noroc că această binefacere nu ne ameninţă din partea grecească.

Cum constată etnograful german Weigand, "calităţi răsboinice grecul nu are; el trece drept laş. Albanezul şi Aromânul privesc sub acest raport pe grec de sus şi cu puţină stimă. Dacă au dreptate sau nu, eu n'aş putea spune. In orice caz, luptele eroice în răsboiul de eliberare au fost duse -ca acelea ale faimoşilor Sulioţi- mai mult de Albanezi şi Aromâni, decât de adevăraţii greci" (Ethnographie von Makedonien, p.33).

De altfel şi acum corpul expediţionar trimis în Corea este format mai mult de Vlahi, iar în fruntea lor se găseşte colonelul Daskalopol, din Veria. Aceştia luptă, în timp ce d-l Theodosiadis -spre deosebire de "mielul blând", care se resemna să sugă numai la 2 oi- suge dela 3: dela EAM, dela Greţia şi dela Romania..

& LIBERTATEA (II, Mai-Iunie, p.3), arată că "10 Mai înseamnă în istoria noastră dinastie românească, independenţă naţională în cadrul hotarelor istorice şi regalitate".

Avem aici un magnific caz de "reconsiderare" a istoriei naţionale şi în exil, care depăşeşte cu mult pe cea din ţară. Căci pe când acolo hotarele noastre "istorice" se opreso la Prut, lăsându-ne cel puţin Ardealul, "Libertatea" le reduce şi din această parte, când afirmă că hotarele dela 1877, care erau pe linia Carpaţilor, ar coincide cu cele "istorice"..

Cât despre "dinastia românească", nu ne rămâne decât să dăm un vot de blam dascălilor noştri de pe sate, cari ne minţeau, se vede, când ne'nvăţau că patrioţii generaţiei dela 48 au cerut congresului dela Paris "dinastie străină", reuşind cu vremea chiar s'o aibă..

& TRIBUNA ROMANĂ (II, 1, p.7) scrie: "Ne-am rugat lui Dumnezeu să sprijine, să salveze măcar ultimul Bastion al Ortodoxismului românesc, Biserica din America. Şi Dumnezeu ne-a ascultat ruga. Certurile au încetat.." Adevărat?..

& SOLIA, organul Episcopiei din America, reprezentată prin S.S.L.L. Truţa şi Trifa, publică în n° din 15 Iunie foarte instructiva fabulă a lui Grigore Alexandrescu, "Boul şi viţelul".

& J.V. Pandelescu, criticul muzical oficial al regimului din ţară, a criticat în UNIVERSUL din 3 Iunie pe compozitorul George Klein, care, în cântecul "Vine badea cu tractoru'", pune versurile următoare: "Cuculeţ dintre hotare, Mută-ţi cuibul din răzoare!", - pe motiv că "pasărea îşi are cuibul nu printre răzoare, ci în pădure, unde trăieşte singuratică".

L-au prins cu mâţa'n sac pe burghezul orăşan, care, în graba adaptării, a neglijat să se intereseze de locul precis al "dejugătoarei" cucului..

& Ocupându-se de problema ţiganilor, ziarul OBRANA LUDU din PRAGA e de părere că trebue procedat fără întârziere la reeducarea lor. "Ţiganii - spune ziarul - trebue să-şi dea silinţa a iubi pe Marx, Lenin şi Stalin şi a servi colectivitatea în ordinea socială.. Intre ţigani se găsesc ultimele rămăşiţe ale ideologiei burghezo-capitaliste"..

Nu ni s'au comunicat încă rezultatele îndoctrinării faraonilor.

& Radio Moscova s'a lăudat, la 14 Mai, că "dela sfârşitul războiului au fost construite în Rusia 2.700.000 case, pe un total de 5 milioane de metri patraţi"; dacă facem însă socoteala, fiecare "casă" rezultă cam de proporţiile unui coteţ, dacă nu chiar ale unui cosciug..

* Vorbind despre contribuţia Sovietelor la întărirea democraţiilor populare din ţările robite, Radio MOSCOVA arată că "prezenţa armatelor sovietice a permis mişcărilor populare de a se desvolta liber şi de a prepara imediatul atac contra forţelor reacţiunii". Clar, nu? Şi cinstit!

* Cu aceeaşi claritate se exprimă RABOTNICESKO DELO când vorbeşte de meritele stalinului bulgăresc, Cervenkov, dintre care cel mai mare este "educarea poporului în spirit de fraternă amiciţie faţă de Uniunea Sovietică şi de necondiţionată dragoste pentru tovarăşul Stalin. Cu Stalin, mereu cu Stalin, în orice împrejurare cu Stalin - iată lozinca tovarăşului Cervenkov. Pentru asta poporul nostru îi pronunţă astăzi numele cu un sentiment de profundă recunoştinţă şi de cea mai curată dragoste"..

* Tot RABOTNICESKO DELO publică scrisoarea unui crescător de porci, care a fost proclamat "erou al muncii", căpătând şi medalia "Dimitrov". Crescătorul explică în scrisoare cum de şi-a meritat atâta cinste: "Mai întâi - spune el- am aplicat metoda sovietică a profesorului Redkin. Graţie lui, am reuşit să obţin 45 de purcei pe an dela o scroafă. Faptul, se'nţelege, n'ar fi fost posibil fără sprijinul guvernului poporului, şi în special a două rezoluţii ale Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar privitoare la sporirea patrimoniului zootehnic"..

* PORTRETUL LUI STALIN: e titlul unei poezioare, făcută de o elevă din'tr'a 5-a primară, în Uniunea Sovietică: "Deasupra patului meu /Străluceşte o stea: /E agăţat portretul lui Stalin. /Îi voi arunca o privire /Când voi fi tristă. /Voi vedea ochii săi /Limpezi şi mângâioşi; /Şi inima mea /Se va simţi fericită /Pentrucă Stalin /Mă iubeşte".. Înduioşător! (Candido)

* Scriitorul chinez GOMO-SO, fiind decorat cu premiul Stalin, şi-a exprimat recunoştinţa în aceşti termeni: "Stalin e soarele întregei omeniri. Muncitorii din toată lumea îi urează cordial mulţi ani şi sănătate. Acolo unde pătrund razele luminii staliniene, e căldură, viaţă, prosperitate, pace. Urez mulţi ani de viaţă şi deplină sănătate generalisimului Stalin, cel mai mare luptător pentru pace din toată lumea, steaua mântuirii pentru întreaga omenire".

& CĂLUŞUL LA GURĂ. Intr'o scrisoare, publicată la "Doruri şi necazuri", un prieten ne îndeamnă să continuăm pe drumul de adevăr şi sinceritate (chiar când greşim), în denunţarea falsei democraţii de ieri şi a racilelor de azi, între altele şi pentru faptul că, întorcându-ne mâine în ţară, ni se va pune iarăş "căluşul la gură". Cum părerea aceasta revine şi în alte scrisori ale prietenilor VETREI, într'o formă aproape identică, merită o precizare: că dacă e vorba ca neamul românesc să-şi schimbe, prin eliberare, numai stăpânul, atunci e cu totul inutilă suferinţa celor rămaşi sub copita Muscalului, iar noi aici ne agităm degeaba. Noi toţi avem datoria sacră să luptăm pentru libertatea <u>definitivă</u> a poporului român, care va cere să fie stăpân la el acasă, fără tutele de niciun fel, - şi în vederea acestei lupte să ne pregătim pe toate planurile: dela cel politic la cel economic şi cultural.

S'ar putea ca, înşelaţi înşelaţi în buna lor credinţă, eliberatorii de mâine să impună la conducere vreuna din epavele politicianiste de ieri, vreunul din diplomaţii cari au dus ţara de râpă cu activitatea lor năroadă. Dar aceasta va dura scurta epocă de tranziţie: cuvântul va fi apoi din nou al neamului, şi noi trebue să-i fim alături în aspiraţiile sale de dreptate şi de libertate.- Să reflecteze prietenii noştri, în aceeaşi ordine de idei, şi la evenimentele din Egipt şi Persia, şi vor vedea că roata istoriei îndărăt nu merge. Dacă cineva îşi închipue că România va fi iarăş ţara lui Lobodă de odinioară, în care cine fura mai mult era mai mare, şi se hrănea cu bani grei o liotă de politicieni, diplomaţi, ataşaţi culturali şi alte jivine, incapabili nu numai în pretinsa lor meserie, dar în oricare alta, va avea motiv să se căiască.- (Şi fiindcă pomenirăm de Egipt, aibă prietenii noştri curiozitatea de a studia bine chestiunea, şi vor vedea că şi acolo un rege trafica cu duşmanii ţării sale, iar camarila punea în mâna soldaţilor arme ruginite de tipul cel mai vechi.. Să existe o internaţională a suveranilor? Ne vine s'o credem, când ştim ce capitaluri au în anumite bănci).

Dragoş Măgureanu

ULTIMELE ZILE LA BUCHENWALD

Trăiam încă sub impresia ultimului eveniment petrecut în lagăr. Unul din camarazii noştri ne părăsise pentru totdeauna.. Adunaţi în jurul sicriului pus pe un catafalc improvizat, se părea că cele două grupuri au desbrăcat cel puţin pentru moment haina urii, aducând uniţi salutul ultim lui Gigi Bădulescu, căruia i se deschiseseră larg porţile Fichtenhainului, şi ale cimitirului din Weimar.-

Ziua era frumoasă, nici umbră de nor nu întâlneai pe bolta cerului. Plimbări agitate în lung şi'n lat, căutând să nu rămână necălcată nicio palmă din hectarul de pământ locuit de cei aproape 400 de Români, şi discuţii pătimaşe, arătau că nu se schimbase nimic. Circula svonul că în cursul dimineţii va sosi o comisie militară de recrutare, micşorând simţitor elanul celor ce căutau să-şi facă platformă politică strigând mereu: "Să mergem pe front!"..

-"Heute wird scharf!", spuse Oberscharführerul Massowsky, tatăl nostru cel din lagăr, trecând nervos printre grupele de agitaţi, spre baraca unde locuiau soţiile celor ce plecaseră de-acasă cu tot calabalâcul, sau "ferma", cum i se spunea în limbajul nostru de Ehrenhäftlingi.

Sirenele încep să sune, anunţând apropierea formaţiilor aeriene, ce de ani de zile împrăştiau moartea pe tot întinsul ţării şi ştergeau oraşe întregi de pe faţa pământului. Cu aceeaşi nepăsare le aşteptam să vină şi să treacă peste noi, cum de altfel în ultima vreme făceau aproape zilnic. Iată-le la orizont, strălucind în soare.. Aceleaşi grupuri compacte de bombardiere americane.. aceleaşi siluete, acelaş huruit de motoare ce făcea să se încreţească pielea pe corp şi sbârlea părul în cap.. De luni de zile le priveam cum vin şi cum se duc..

Artileria antiaeriană de toate calibrele intră în acţiune, dar umbra morţii se întinde nepăsătoare.. Un avion se detaşează din grup şi trasează pe ecranul albastru un cerc de fum alb, drept deasupra noastră. N'avem însă vreme să comentăm apariţia acestui fenomen ceresc, neobişnuit pentru noi, că un sgomot infernal ne gâdilă nervii, după care o explozie ne face să ne aşternem pământului. -"Pre foale, frace Iacobe, că nu-i dge şagă!..", ţipă Mica Vasile către frate-său ce rămăsese săracul cu ochii sgâiţi la cer.. Şi ploaia începu! Bombă după bombă se spărgea în jurul nostru. -"La înfrăţire, fraţilor!", strigă doctorul Stoia, sărind în şanţul plin de apă, săpat nu de multă vreme de Victor Bărbulescu, căpitan Comănescu, Gh. Sârbu.. Ura dispare ca prin farmec, şi cea mai sublimă dragoste camaraderească adună în acelaş adăpost claie peste grămadă şi pe mexicani şi pe brigadiri.

Clădirea în care era deţinută prinţesa Mafalda este lovită în plin.. la fel şi colţul dormitorului B.. Cade grindină de piatră şi cerul se întunecă. Voinea, Graur şi Zaharia Duhu sunt ucişi pe loc. Gh. Papanace, Călin, V. Negulescu, grav răniţi. Medicii şi sanitarii lagărului, dr. Apostolescu, Andrei, Stoia, Ighişan, Partenie, sar în ajutor celor răniţi. Costel Nagaceschi se repede spre baraca lovită, dar nu ajunge să-şi îndeplinească misiunea, că un alt val de bombe loveşte baraca C-D. În zadar încearcă să-şi apere capul cu perna pe care o luase cu sine.. Sub o masă din sufrageria dormitorului D îşi găsiseră adăpost, printre alţii, Fănică Cojocaru şi moş Teban. Când baraca fu lovită, o scândură desprinsă din tavan căzu pe picioarele moşului, care'ncepu să urle de durere. -"Taci mă moşule, că ne aud ăia!", strigă economistul la el.

Mitică Predescu se învârtea în jurul unui copac, cam cum se învârteşte popa cu mireasa la "Isaia dănţueşte". Câinele maestrului neamţ îşi căuta adăpost în atelier. Eu, după el.. De sub strungul la care lucram de atâta amar de vreme şi sub care oricât aş fi vrut să mă ghemuesc îmi era imposibil, aud o voce: "Aici, nea Mitică!".. Era Spânache!.. Dar nu era singur, că mai avea şi pe Simedru care-i ţinea de urât. Loc era berechet, aşa că o nouă explozie mă găsi afară de orice pericol.. Când începui să mă desmeticesc, observai că încă unul isbutise să-şi mai facă loc: Dănilache. Într'un alt colţ al atelierului, sub o masă, Eugen Teodorescu şi Ovidiu Stănescu. În faţa lor, atârnată pe perete, o pompă de incendiu.. Cazanul satanei fierbea în clocote; lagărul se găsea sub cenuşă, ţipete sfâşietoare se auzeau de pretutindeni. -"Închide mă, ochii!", se adresă fostul şef de regională subalternului său. -"De ce să-i închid?.." Dar nu mai avu vreme să-şi continue nedumerirea, căci un lichid negru îi sări în faţă, din pompa lovită în plin de un pietroi aruncat pe fereastră în urma unei explozii. -"Dar de unde-ai ştiut matale, bre nea Eugene, c'o să se spargă pompa?..", întrebă mai târziu cel cu pricina pe camaradul său de adăpost.

O altă serie de bombe face două breşe în reţeaua de sârmă ghimpată ce ne înconjura. În salturi cât mai iuţi, "oaspeţii Führerului" se strecoară prin

cele două spărturi, căutându-şi libertatea după care tânjeau atâta, l coiru. O santinelă întinde arma spre Dr. Apostolescu, ţinta fiind mai acătări, dar nu mai avu vreme să apese pe trăgaci, că poarta sări în aer, iar copacul sub care se adăpostea se întoarse cu rădăcinile în sus.

Cazărmile şi toate vilele din jur, care mai adăposteau şi alţi oaspeţi, ca Daladier, Leon Blum, etc., ardeau în vâlvătăi. Fumul începu apoi să se rărească şi să se facă lumină peste lagăr. Garda dispăruse, aşa că puteam fugi care încotro ne duceau picioarele. Intr'un şanţ, peste drum, dr. Stoia bandaja piciorul lui Gorănescu, care se văita neputincios: Copiii mei, copiii mei!.. Obr d se plimba mândru cu o scândură înfiptă'n spate; Moţu îşi improvizase un dispozitiv ce-i ajuta să ţină mâna în continuu salut roman; profesorul I.G. Dimitriu deabia-şi mai trăgea suflarea; Ghiţă Costea scrâşnea din dinţi şi-şi blestema în sinea sa steaua ce l-a adus pe aceste meleaguri, iar Bujorel Hoinic se ducea schiopătând ca un copil al nimănui.

Ambulanţele îşi fac apariţia în Buchenwald şi nu mai pridideac cu căratul morţilor şi al răniţilor. Pădurea e presărată cu cadavre, şi se spune că în fabrica din apropiere, adică pe locul unde a fost, s'ar fi găsind peste trei mii de morţi.- Rând pe rând transportăm şi noi morţii şi răniţii noştri. Voinea are capul complet sfărâmat; Graur e cu mâna ruptă şi cu un glonţ în ceafă; Zaharia, cu pieptul sdrobit, zâmbeşte încă: pe cimentul rece din pivniţa unei clădiri din lagărul de concentrare Buchenwald, neţinând socoteală nici de părerile politice, nici de gradul de prietenie sau duşmănie dintre ei, dormeau liniştiţi sub aripa morţii,- iar la câteva ore, în rândurile celor ce nu ami au "durere, nici suspin", se aliniau Călin şi Papanace, morţi în urma rănilor primite.

Intr'o altă cameră, camarazi şi prieteni din alte vremi, N. Şeitan, Gh. Costea, A. Gorănescu, Basarabescu, Aurel Ionescu, îşi adresau unii altora cuvinte de îmbărbătare.. "Lasă măi Antoane, c'ai să joci iar sârba, mă!..", spunea Ghiţă Costea vecinului său de pat, Gorănescu. Cei răniţi grav, V. Negulescu, Capsâz, Rozu, Rusa, Traian Bogdan, sunt duşi la infirmeria centrală a lagărului; puţinele veşti ce vin dela ei nu sunt deloc îmbucurătoare.

Era la 24 August 1944, a doua zi după vânzarea dela Bucureşti. S'au scurs de-atunci opt ani de zile, şi au trecut peste noi evenimente peste evenimente, ce au deschis cu rost, dar mai mult fără rost, poarta mormântului pentru mulţi din acei cărora le-am simţit cotul cândva.

Fie ca măcar acum, în ultimul ceas, amintirea lor să ne dea putere să trecem peste noi şi ambiţiile deşarte ce au pus stăpânire pe inimile noastre, spre a putea păşi uniţi mai departe pe drumul pe care am pornit.

D. Em. Popa

CÂNTECUL LEGIONARILOR CĂZUŢI

Plânge printre ramuri luna,
Nopţile's pustii,
Căci te-ai dus pe totdeauna,
Şi n'ai să mai vii.

Pe cărările umblate
De noi, te-am cătat;
Te-au uitat pân'astăzi toate,
Şi-ai tăi te-au uitat.

Numai vântul mai suspină
Dulcele tău cânt,
Peste florile ce-alină,
Tristul tău mormânt.

Ca o lacrimă de sânge
A căzut o stea:
Drum de foc şi biruinţă
Pentru Garda ta.

Bate vântul peste ape,
Trece timpul greu;
Noi mereu te plângem frate,
Iar tu dormi mereu.

Simion Lefter

&&. Revistele LIBERTATEA şi INSEMNĂRI reproduc un fragment din "Intelligence Digest", n.162, unde se spune între altele, privitor la situaţia din România, că "partidele vechi sunt moarte şi nu mai au aderenţă în popor", şi că singură Mişcarea Legionară activează pe terenul rezistenţei anticomuniste.

Recunoaşterea obiectivă a realităţii, din partea foarte răspânditei publicaţii engleze, venită după aceea, nu mai puţin semnificativă, din "Preuves", lasă în umbră puţinele inexactităţi: că, de pildă, Garda de Fier ar fi "o organizaţie fascistă", sau că şeful ei recunoscut ar mai fi d-l Sima (revista nu-i, se vede, la curent cu diversele dizolvări şi fronturi..). Reproducerea bucuroasă a acestui punct pune'ntr'o situaţie penibilă pe fostul şef, redus la folosirea certificatelor străine pentru a mai pompa puţin curaj rarilor "devotaţi"! Legionarii luptă în numele patriei, nu în al cui s'a cocoţat prin surprindere peste cadavre!

* * * *

Ş T I R I

* PARIS. Centrul Românesc de Cercetări din Paris a comemorat centenarul naşterii lui I.L.Caragiale printr'o serie de spectacole la Théatre de Poche, unde s'a jucat de artişti francezi, în limba franceză, două schiţe şi NĂPASTA. Ultima s'a jucat la 7 Iulie. Schiţele, dar mai ales "Năpasta", au surprins în mod plăcut publicul francez, cu toate că traducerea "Năpastei" era mai mult o adaptare după una din 1890. Rolurile, în schiţe şi în piesă, au fost jucate de d-nii Henry Lavit, Raymond Coudrey, Pierre Rodion, Janine Lirret, Michel Albert, Romeo Costea, Adrien Bourhis, Marenc Gondran, Claude Wolf, Michel Chapellier. De decoruri s'a îngrijit soulptorul Anastase. Punerea în scenă, Romeo Pepino Costea.- Au luat parte, printre alţii, d-nii prof. Vuia, Paul Costin Deleanu, Anastase, Octavian Buhociu, Ion Şteflea, Stoica, preoţii Boldeanu şi Radu Graţian, etc.

* MÜNCHEN. Din iniţiativa d-lui prof. Mateyca s'a jucat Sâmbătă 19 Iulie, în sala teatrului "Gesellenhaus", comedia lui Caragiale "O noapte furtunoasă". Rolurile au fost interpretate de d-nii Iosif Mateyca, George Bulumete, Aurică Popescu, Laurian Tălnariu şi Vasile Florescu, şi de d-nele Liuba Pop şi Marieta Calogera. Sufleur, Aurel Ighel.

Piesa s'a bucurat de un succes desăvârşit. Au luat parte d-nii: dr. Sasu, prof. Cârsteanu, dr. Apostolescu, dr. Isbăşescu, Nicola, V.G. Dumitrescu, consul Galin, ex consul Bârsan, av. Virgil Popa, Scorochirja, pr. Popan, etc. Pe lângă marele număr de Români, au participat şi reprezentanţi ai Saşilor, şi ai Nemţilor din Bucovina. Petrecerea s'a prelungit, cu dans şi voe bună, până spre ziuă. Se proectează reprezentarea piesei şi la Salzburg.

* WELLINGTON. Duminică 22 Iunie, din iniţiativa d-lui Alexandru Frunză, s'a făcut la biserica greacă pomenirea eroilor căzuţi "atât pe meleagurile scumpei noastre Patrii, şi în Spania, cât şi pe câmpiile Rusiei. Acest parastas a fost închinat în general eroilor căzuţi în lupta contra comunismului şi a duşmanilor României. Datorită faptului că în acea zi se împlineau şi 50 de ani dela naşterea eroului naţional Ionel Moţa, am găsit de cuviinţă să-l facem cum am spus, ţinând cont şi de marea zi istorică de 22 Iunie 1941".

* ROMA. Duminică 20 Iulie a avut loc la biserica română din Piazza delle Coppelle un parastas pentru regretatul dr. Emil Bulbuc, de la a cărui asasinare se împlineau 4 ani. Slujba a făcut-o mons. Al. Tăutu, ajutat, la strană, de preoţii Crişan şi Cosma. Mons. Tăutu a prezentat apoi în termeni mişcători senina figură a lui Emil Bulbuc. Au fost de faţă d-nii: Grigore Manoilescu, dr. Jouilland cu d-na, Prof. Enzo Loretti cu d-na, Horia Roman cu d-na, dr. Const. Drăgan, d-ra dr. Felicia Paraschivescu, dr. Filippo Dozzi, prof. Mircea Popescu, av. Roşu, N. Bujin, Umberto Beltrani cu d-na, Mario Dejana, dr. Caraiani, Aurel Niculescu, d-na Papolla, d-na Dimitriu, L. ILUCA, Sorin Garoiu, dr. Vălimăreanu, etc.

* PARIS. Adunarea Generală a membrilor Centrului Ziariştilor şi Publiciştilor Români Democraţi în refugiu, din Paris, a ales următorul comitet pentru anul 1951-1952: C. Arsenie, preşedinte; Otilia Ghibu şi Leon Negruzzi, vicepreşedinţi; Mircea Dimitriu, secretar general; Iuliu Oancea, casier; Pompiliu Păltânea, membru.

* VIENA. Sovietele au impus ţărilor dunărene de a recunoaşte că vasele de răsboi scufundate în Dunăre şi'n afluenţii ei sunt "proprietate germană", trebuind deci să treacă, conform acordurilor dela Potsdam, în proprietate rusească. Numai şantierele "Ganz" dela Obuda au scos până acum din Dunăre 53 de vase, care au luat, bine'nţeles, calea Rusiei.

* HELSINKI. Unul dintre sportivii români, veniţi în capitala Finlandei pentru jocurile olimpice internaţionale, a refuzat să se întoarcă'n ţară. Numele său, pe cât s'a putut înţelege dela radio, e Panait Călcâi(?). Comitetul olimpic român a cerut extrădarea lui, pe motiv de.. excrocherie, dar fără rezultat. Au fost atunci trimişi tovarăşii săi ca să-l convingă, dar -spun posturile de radio- au fost bătuţi măr în mijlocul străzii şi siliţi să bată în retragere.

* ROMA. Papa a trimis popoarelor Rusiei o Scrisoare Apostolică, în care se aminteşte legăturile lor seculare cu Sfântul Scaun şi se exprimă speranţa că vor avea iarăş parte de libertate şi demnitate umană, pentru "a aduce cultul trebuincios lui Dumnezeu". Se imploră bunăvoinţa Sfintei Fecioare şi pentru "oştile ateiştilor militanţi", care "duşmănesc nemilos tot ce este creştin şi divin, şi caută să-l şteargă din sufletele cetăţenilor".

DORURI ŞI NECAZURI (Fragmente de scrisori)

T.-San Domingo: ..Eu pe aici am vândut acadele, am inventat un proiector, am tăiat lemne cu ferăstrăul prin curţi străine, am construit un teatru, am lucrat în material plastic, am sculptat în aramă, am vândut portofele, şi azi, după patru ani, câştig 150 de dolari şi cheltuiesc 170 pe lună. Când îmi mergea mai bine, voiam să pun deoparte să-l aduc aici pe D. Abia i-am primit răspunsul, s'a desfiinţat şcoala de.. jucării pe care reuşisem s'o înfiinţez, după doi ani de stăruinţe pe lângă cei mari. Aşa, fără preaviz, paf, cum se fac toate lucrurile pe aici. Nu visez decât să plec şi nu ştiu unde. Trăiesc cu senzaţia că sunt la puşcărie, sau într'un geamantan, pus la naftalină. Cel puţin de m'aş conserva. Dimpotrivă. M'am damblagit rău de tot. Numai speranţa mă ţine pe picioare, speranţa răsboiului, singura operaţie care ne-ar putea reda o ţară, aşa cum om găsi-o, dar a noastră..

F.-Australia: ..Căpitanul, odinioară, a ridicat chestiunea "necinstei sufleteşti", care pe atunci era arma de luptă a politicienilor. Astăzi, necinstea sufletească a ajuns notorie, căci o folosesc în năzuinţele lor chiar şi unii (foşti) legionari. Ziarele şi revistele româneşti care apar în exil vor constitui interesante documente nu numai pentru istorici, ci şi pentru educatori.. Există numeroase probleme de o desăvârşită importanţă pentru România de mâine. Unele din ele, desigur, le-aţi discutat, şi ar fi de dorit să continuaţi. Este necesar să se arate celor cari trăesc în libertate, că ei nu vor fi consideraţi mai eroi decât cei care sufăr în ţară, şi că nu vor căpăta drepturi fără a avea merite..

B.-Franţa: ..aş pune totuş nişte întreb'ri: de ce la "Destin", articolul lui U. n'a fost mai bine scuturat? e acolo multă hoşpă dar puţin must; o să-şi ie acum lumea'n cap -dacă nu cumva şi-a luat-o- socotind c'a deslegat enigma elitelor. Văd că în ultimele două numere Coterlan(?) îl perie de-mi face scârbă. Apoi, artic. lui Popovici de filosofia stilului (pe acesta îl ştiam critic muzical), socoteşte omul "animal cultural", ceeace arată că d-lui se socoteşte o specie de animal printre alte specii şi prin urmare face "cultură" ca furnicile muşuroaie. Ori, dela Cristos încoace ştiu că nu se mai ştie precis ce e omul, că doar e mereu "putinţă a ceva", de pildă furnică, sau înger, sau Popovici.. Trebue să mai spun încă odată că ultimul număr al Vetrei a fost printre cele mai tari, şi tot aşa am dori să fie toate..

P.-Germania: ..Ce s'a întâmplat cu Vatra? În afară de Insemnări este singurul ziar pe care-l aşteptăm cu nerăbdare. Te rog să nu crezi că vreau să-ţi fac un compliment, însă, cum am foarte puţin timp liber, îmi aleg cu grijă lecturile..

N.-Franţa: ..Imi vine în minte o istorioară din Rostock: în redacţia Axei era mare supărare, deoarece estetica lui Deleanu nu se împăca cu un gol de câteva rânduri şi jumătate în josul unei pagini. În timp ce redactorii se frământau, intră Mişu Tase, căruia i se prezintă nenorocirea. -Cine semnează articolul? întreabă el. -V. Posteucă. -Atunci totul e în regulă, că dac'ar fi de ex. prof. Ionică, treaba ar fi tare încurcată, la el fiind calculat orice cuvânt din articol. Dar aşa e f. simplu. Chemaţi-l pe Posteucă! Posteucă se prezentă numai decât. Mişu Tase îl puse în cunoştinţă de cauză: Ia mai trage-i tu acolo măi Vasile nişte rânduri, ca să-i scoţi pe ăştia din bucluc! Fără nicio ezitare, Posteucă pune mâna pe toc şi rezolvă în câteva minute estetica Axei..

P.-Franţa: .. m'am îmbarcat cu destinaţia Australia, îmi vine foarte greu să mă despart de Europa.. ţin să te anunţ să nu mai trimiţi Vatra d-rului A.I. Pentrucă cum o primeşte, o şi aruncă la gunoi, fără să se uite pe ea; e păcat de muncă şi bani..

M.-Canada: ..Sunt mulţumit de căldurica "Vatrei" şi în curând îi voi trimite niţel ajutor, ca să ne spună cât mai multe despre Căpitan şi Gardă..

P.-Australia: ..ne-aţi adus multe mulţumiri sufleteşti în singurătatea noastră.. vă am trimis două şi jumătate lire sterline, le veţi primi direct dela poştă pe adresa VATRA.. o liră din partea d-lui V.Z., care doreşte cu aceeaşi plăcere ca şi mine de a primi gazeta..

A.-Statele Unite: ..In ce priveşte articolele şi problemele, scrise şi desbătute în VATRA, n'am decât cuvinte de admiraţie şi laudă.. Ruptura care, după mine, nu cred că există deoarece ambele grupuri se adapă la acelaş izvor de jertfă a martirilor legionari şi au acelaş ideal. Cred că ar fi mai bine să se scoată în evidenţă părţile bune din vremurile de biruinţă şi restrişte, care au cimentat şi consolidat sufletele legionare, restabilind astfel unitatea. Se cere unitatea Mişcării, dela care întreg neamul îşi aşteaptă salvarea. Este părerea mea şi a multora, cari, deşi nelegionari, au privit cu multă speranţă şi încredere M.L., singura care putea duce Neamul pe linia destinului său..

S E M N A L Ă R I

& Dr.Petre VĂLIMĂREANU,în ziua de 20 iulie,a comemorat,în cadrul emisiunii în limba română a postului de radio Roma,figura regelui Ferdinand,cu ocazia împlinirii unui sfort de veac dela moartea marelui monarh.

& Tenorul Petre MUNTEANU a cântat,ca protagonist,la Basilica di Massenzio din Roma,în "Creaţiunea"lui Haydn.- AM PRIMIT:

& FĂCLIA,Londra,IV,71-73(iunie-august).- Revista e"nedumerită"că odată l-am lăudat pe d-l COMĂNICIU pentru "un foarte bun articol consacrat lui Lucreţiu Pătrăşcanu",şi altădată l-am"devalorizat"pentru oarecare fraze aruncate deavalmă,dacă nu ne înşelăm,în TRIBUNA. Trebue să mărturisim pocăiţi că acest lucru ni s'a mai întâmplat şi cu alte personaje importante:într'o pagină de critică literară,am scris mai de mult,vorbind de acelaş Eminescu,că "Luceafărul"e o culme,iar "La moartea principelui Ştirbei"e o aproape neexplicabilă depresiune.Şi doară Eminescu nu ieşise din Legiune ca să se înscrie la ţărănişti..

Cât priveşte "desminţirea"Gărzii pe plan intern şi internaţional,poate că "Făclia"se înşeală: Codreanu nu a năzuit niciodată spre un"sistem autoritar",şi nici spre"partidul unic",ci pur şi simplu s'a arătat intransigent faţă de comunism şi aliaţii săi(presa din Sărindar,de pildă):pe plan extern, Mişcarea nu s'a orientat spre Germania din motive de afinitate ideologică, ci fiindcă era singura Putere,alături de aliaţii ei,între care deloc nazista Japonie,în măsură să ţină departe de noi seculara ameninţare muscălească,agravată recent de lepra comunistă. Atâta tot. Le va face proces "Făclia" Englejilor pentru simpatia interesată pe care astăzi o acordă foarte puţin democratului mareşal Tito?

Găsim totuş în articolul "Nedumerire"o serie de deschideri de perspectivă demne de toată atenţia şi care ar trebui puse fără întârziere în practică:"Ca unii ce credem că cea mai valabilă cale de urmat nu mai poate fi găsită în sectarisme politice sau ideologice,ci în unirea celor cinstiţi,indiferent de păreri(sublinierea e a noastră),nu putem fi decât alături de cei ce profesează lărgheţe în vederi,ridicarea barierelor despărţitoare".În acelaş sens,şi cu o motivată denunţare a camarilei din Comitet,este de remarcat articolul de fond "O formulă",care oferă într'adevăr posibilităţile creierii unui organ eficient de conducere a emigranţei româneşti.

& ROMANIA VIITOARE,Paris,I,6(apr.).- Scrie fiecare cum poate.D-l Romulus BOILĂ,textual: "În adevăr,avem astăzi pe de o parte foşti oameni vechi,care se numesc noui(!),dar care sunt vechi deabinelea,avem apoi alţi oameni vechi care sunt cu adevărat oameni noui(!),iar pe de altă parte avem foşti oameni noui(!),care nu mai sunt astăzi decât oameni vechi,şi în sfârşit oameni care se numeau noui(!),dar care abia acum sunt cu adevărat noui(!)". Iar N. MORCOVESCU: "Occidentul este un lucru.."(afară dacă nu cumva se referă ironic la nesimţirea Apusului faţă de suferinţele zecilor de milioane de răsăriteni vânduţi Muscalului,dar se ştie că Occidentalii iau numai apărarea popoarelor alese..). Tot d-l Boilă afirmă,pe drept cuvânt,că"primitivul în politică îşi va atribui mai ales rolul de judecător:el va condamna sau va absolvi".- Intr'adevăr,în corpul acelaiaş număr al revistei,citim -ab Jove principium- că noi,dela VATRA,nu am avea nici inteligenţă,nici caracter;la PATRIA este un mediu de"comisari şi paznici ai lagărelor naziste pentru ucenicii români";d-l VASILIU-CLUJ este un"intelectual ajuns în criză şi desculţ",păcălit că are talent de"partizanii de la Café de la Gare";toţi adversarii bursierilor dela revistă sunt nu numai"inconştienţi",dar şi"mediocri" şi chiar"eretici de toate sectele",ba unii deadreptul"cenalii"de dat afară pe uşă;Pamfil ŞEICARU,"bătrânelul,fost pe vremuri unul din ziariştii ceva mai vioi decât Stelian Popescu,e puţin uzat după atâţia ani de şomaj,şi pentrucă oamenii politici nu-l mai roagă frumos să fie cuminte,face un complex de intelectual(neînţeles)";d-l Claudiu ISOPESCU este"profesor universitar în tot locul";N.S.GOVORA"nu are nimic comun cu poezia";"jurnalişti ca cei dexa PATRIA,sau ROMANIA din Buenos Aires nu sunt decât agramaţii hitlerişti";cine vorbeşte de fondurile,din care se alimentează şi redactorii"României Viitoare",după terminarea burselor comuniste,sunt"inferiori revendicarivi";oficioasele LIGII,care e"muribundă" -acelaş cuvânt întrebuinţează şi BIRE- sunt "ziare scrise cu pipirig muiat în nămolului care împuiază mormolocii în starcuri";şi aşa mai departe.-

Dacă definiţia d-lui Boilă e justă,s'o înscrie serios pe frontispiciul buletinului ţărănist,căruia să-i schimbe numele,în consecinţă,în ROMANIA

./..

PRIMITIVĂ!- Virgil MICU,după obiceiu(e plătit să plângă,ca bocitoarele de profesie),scrie o poveste înduioşătoare,ca să cultive în refugiaţi spiritul resemnării.- Altundeva se repetă expresia,tipică îmbuibatului cinic,a "problemelor inventate din exil".

& CUGET ROMANESC,Buenos Aires,II,3(mai-iunie).- Comemorează cei 25 de ani ai Legiunii,reproducând fragmente din Corneliu Codreanu,Ion Moţa şi Corneliu Georgescu. I.G.,în"La un sfert de veac",trasează un scurt istoric al Mişcării dela primele lupte eroice,până la prilejul oferit mai târziu,în vremuri turburi,"ambiţioşilor şi celor care nu erau deplin formaţi la şcoala legionară,să-şi crească şi să-şi împlinească poftele de parvenire.S'a ajuns aici prin surprinderea bunei credinţe a cadrelor formate în cel mai idealist spirit legionar". Iar mai departe:"Fiind mereu în gardă faţă de lumea din afară,legionarul n'a pus aceeaşi grijă faţă de camarazii săi,şi astfel,elemente în care nu se operase o transformare interioară totală au putut să jongleze şi să speculeze curăţenia sufletească a massei legionare".
Este impresionantă pentru noi toţi,şi încurajatoare,mărturisirea de astăzi a unuia din întemeietorii Legiunii:"La un sfert de veac,cei ce nu s'au abătut dela linia morală a Mişcării,cei ce n'au pierdut nicio clipă credinţa în adevărurile luptei noastre şi au rămas neclintiţi,pot constata cu mulţumire că n'au greşit nici acum 30 de ani,când şi-au luat crucea,nici cu 25 de ani în urmă,când s'au legat cu pământul sfinţit de sângele eroilor lui Mircea,Ştefan şi Mihai să le urmeze calea,după cum nu greşesc nici astăzi,când stau dârji în credinţa că biruinţa lumii civilizate nu poate veni decât de la ideia care a luminat acum 33 de ani pe tinerii din pădurea Dobrina".
Revista publică deasemenea a treia parte a studiului prof.D.GĂZDARU: "Contribuţia Românilor la progresul cultural al Slavilor":model de vastă şi profundă erudiţie nu gratuită,ci pusă în spirit cu totul obiectiv şi actual în serviciul luptei de azi a Românismului.Concluzia,exhaustiv documentată, este că"titlul maxim de glorie,cu care s'a mândrit în ochii Occidentului poezia populară sârbo-croată aparţine în realitate eredităţii spirituale a Românilor care s'au slavizat"(este vorba de Morlaci). În treacăt,autorul subliniază faptul deosebit de semnificativ că mai toţi cărturarii noştri comparatişti,ajungând uneori la excese comice,s'au delectat cu descoperirea influenţelor străine aspra culturii noastre,neglijând celălalt aspect,cel puţin tot atât de important,al chestiunii: iradierea,adică,a culturii noastre naţionale,în special a literaturii şi poeziei populare,între popoarele cu care am stat dealungul secolelor în contact. Un identic"zel frenetic"a mânat de altfel în permanenţă,pe târâm politic,clasa conducătoare a României de ieri ("Belgia Orientului"): bucuroasă oridecâteori reuşea să maimuţărească o lege sau o modă din apus,deloc potrivită cu stările de lucruri dela noi,şi în acelaş timp înverşunată până la crimă împotriva oricărei mişcări populare,ca cea legionară,care voia din adânc să înoiască în sens românesc structura economică,politică,socială şi culturală a ţării.
Liviu BOGDAN analizează cu o argumentare pe cât de limpede,pe atât de stringentă,plecând dela faimosul articol în care Titus Rădulescu-Pogoneanu, în ORIZONTURI,întrecea măsura,actul dela 23 august;şi acordând făptaşilor toate atenuantele,chiar cele mai departe de adevăr,nu poate să nu conchidă că"el a însemnat falimentul Statului român,al instituţiilor sale în frunte cu regalitatea,şi chiar al partidelor democrate care s'au străduit să-l făptuiască".Autorul desminte deasemeni basmul ocupaţiei nemţeşti,iar cât priveşte dictatura lui Antonescu observă că singurii persecutaţi au fost legionarii,pe câtă vreme lumeapolitică a putut trafica în voie şi-şi face mendrele.
Profităm de această ocazie pentru a sublinia o dată pentru totdeauna maturitatea politică şi spiritul de rară obiectivitate de care au dat dovadă legionarii de toate nuanţele: deşi ţinuţi în lagăre de Hitler şi prigoniţi de Antonescu,cu motive deci de a purta ranchiun şi unuia şi altuia,ei,punând mai presus de orice interesele patriei,au recunoscut din primul moment funcţiunea de neînlocuit a unei Germanii puternice în centrul Europei,singura pavăză serioasă împotriva năvalei slave,şi identificarea luptei mareşalului cu destinul însuş al naţiunii. Legaţi la carul altor interese,politicienii noştri,deşi Antonescu i-a cocolit în toate felurile,nu şi-au putut lăsa năravul, şi au aruncat cu copita..
A.ROMANESCU deschide o foarte interesantă problemă cu articolul"Ştiinţa românească în exil",scoţând în relief dificultăţile de care se isbesc la tot pasul oamenii de ştiinţă refugiaţi,care nu au posibilitatea să frecventeze laboratoare,să facă cercetări,experienţe,etc.- Revista se încheie cu obişnuita antologie literară.

& LIBERTATEA ROMANEASCĂ,Madrid,2-3(iunie).- Mihail Fotin ENESCU examinează,într'un dens studiu de sinteză,care e printre cele mai bune lucruri câte s'au scris în emigranţa noastră,politica externă a României între cele două răsboaie mondiale."Este cu totul de neînţeles -scrie autorul,dar ar trebui să cităm pagini întregi- viziunea sinucigaşă a diplomaţiei româneşti,întreţinută de Titulescu,de a lucra împotriva unităţii marilor Puteri occidentale,de a torpila pactul celor patru mari Puteri şi de a stărui în schimb pentru înţelegerea unei fracţiuni a Occidentului cu Rusia împotriva altei fracţiuni a Occidentului: adică a lucra tocmai pentru situaţia care ameninţa fatal România să plătească,uneori,în cel mai bun caz,cu o ocupaţie străină şi cu pierderea unei provincii,dar ca ultimă finalitate cu existenţa noastră ca Stat şi naţiune".Adică exact ceeace s'a întâmplat din pricina diplomaţiei noastre strabice,care a inversat primejdiile,văzând pretutindeni numai fascism,chiar când era vorba de simple şi necesare măsuri de profilaxie contra comunismului eurasiatic. "Cine a avut dreptate? Titulescu,care lucra pentru înţelegerea cu Rusia(şi care,în Parlament,în 1935 -adăogăm noi- exalta"marele popor sovietic").. sau cei care ştiau că o înţelegere cu Rusia înseamnă prăbuşirea ţării,fatală.Noi nu ne vom da un răspuns;răspunsul îl dă panorama lumii de azi şi spaţiul dintre Elba şi Hong-Kong". Pe prietenii noştri, care ar putea avea vreodată îndoieli asupra justeţei liniei politice adoptate de Căpitan,pe plan extern,îi invităm călduros să citească acest studiu; dar ar face bine să-l citească mai ales înfumuraţii diplomaţi ai României de ieri,care se pare că nici azi,în faţa evidenţei,nu au priceput nimic din palmele usturătoare ale evenimentelor.

Radu NEGOIESCU publică o admirabilă"Scrisoare din Statele Unite",care într'o formă detaşată şi ironică,pe alocuri suprarealistă în stil major,după ce povesteşte peripeţiile unui tânăr român trecut şi prin carcerele democraţiei,zugrăveşte viaţa acestuia,ca refugiat în Statele Unite,în contact cu mentalitatea din partea locului. In"post scriptum",o scrisoare din ţară,introdusă de câteva note savuroase asupra fantomelor din burghezia noastră de odinioară,"care-şi închipuiau -învârtindu-se în vid- că fac acţiuni,că sunt europeni,că sunt patrioţi şi că toată lumea civilizată n'are altă grijă decât să-i apere pe ei de barbariile secolului,cum cred astăzi parizienii de pildă"!-

Tot în acest număr,Octavian BUHOCIU publică a doua parte a succintului, dar foarte substanţialului său studiu consacrat filosofiei istoriei a lui A. D.Xenopol; Horia STAMATU,un frumos poem"Eroilor ostaşi români din răsboiul Europei"şi meditate pagini asupra raportului dintre"liber cugetare"şi"cuget liber"la Români,cu acute consideraţii asupra trecutului("Prevăzând,ca un vizionar ce era,Bălcescu a dat o lozincă proprie nouă -Dreptate,Frăţie,Unire-, dar mişcarea ei nu s'a mai putut face,România modernă a fost improvizată pe calea unei contrarevoluţii,aşa fel încât libertatea nu a mai fost a neamului, ci a unui clan.Astfel,în loc ca politica noastră externă să fie o iradiere a politicii interne,politica internă a fost reglată şi controlată permanent prin politica externă cu centrul în altă parte"),şi judicioase gânduri de viitor("Fără o întemeiere creştină,România de mâine nu poate fi altceva decât tot un mijloc de asuprire a poporului românesc.Singurul corectiv posibil al libertăţii şi autorităţii nu este raţiunea de stat,ci creştinismul funciar al neamului nostru").Adică,dacă am înţeles bine,întoarcerea la Codreanu.

Vii şi interesante,diferitele cronici,care completează revista.

& CAMINUL,São Paulo,II,2-3(martie-mai).- Aminteşte,la împlinirea a şapte ani dela tragica dispariţie,nobila figură a lui Corneliu Georgescu.- Consideraţii utile pentru refugiaţi,fiindcă's realiste,în expunerile asupra vieţii din Brazilia şi Bolivia. D.M.compară protestele pentru arestarea jurnalistului Oatis în Cehoslovacia cu indiferenţa arătată de Occidentali faţă de nimicirea milioanelor de cetăţeni de dincolo de cortină,"condamnaţi ai târgului dela Yalta,exteriori razei de aplicare a drepturilor omului".

Adrian Popa

NOTA. Au mai sprijinit"Vatra",în ultimele trei luni: V.I.,M.N.,P.M.şi A.H. -Argentina; C.B.,O.M.şi I.P. -Noua Zelandă; S.P.,V.Z.şi N.A.F. -Australia; S.B. -Indochina; M.M.,I.M.,V.T.,L.V.M.,D.D.,I.C.,G.B.şi C.T. -Canada; N.V.şi D.F. -Chili; A.C. -Germania; D.I.şi C.I. -Franţa; B.N. -Elveţia; M.I.,P.F.,R.F.,A.Z.,A.H.,F.D.,V.D.şi S.I.A.P. -Italia.

* ABONAMENT: 1000 lire,1000 franci,10 mărci,3 dolari,50 pesos,1 sterlină.
* ADRESA noastră: V A T R A,Casella Postale 9075, ROMA-Borghi - ITALIA

...VATRA"
...celle Postale 5078
ROMA - Borghi
(ITALIA)

STAMPE

Rev. Em. VASILOSCHI
Franziskusstr. 179/I
DUESSELDORF / Rath
GERMANIA